

VILNIUS UNIVERSITY

VIOLETA VASILIAUSKIENĖ

**THE FIGHT AGAINST TERRORISM IN THE CONTEXT OF  
INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW**

Summary of Doctoral Disertation

Social Sciences, Law (01 S)

Vilnius, 2014

Dissertation was written in 2007 – 2014 at Vilnius University.

**Scientific leader:**

Prof. dr. Dainius Žalimas (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S).

**Dissertation is defended at the Law Science Council of Vilnius University:**

*Chairman:*

Prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S).

*Members:*

Prof. dr. Arvydas Andruškevičius (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S);

Prof. dr. Saulius Katuoka (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S);

Doc. dr. Skirgailė Žalimienė (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S);

Doc. dr. Laurynas Biekša (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S).

*Opponents:*

Prof. dr. Justinas Žilinskas (Mykolas Romeris University, Social Sciences, Law – 01 S);

Dr. Irmantas Jarukaitis (Vilnius University, Social Sciences, Law – 01 S).

The Doctoral Dissertation will be defended in the public session of the Law Science Council, 28 February, 2014, 2:00 p.m., at the Faculty of Law of Vilnius University, K. Jablonskis auditorium.

Address: Saulėtekio 9, LT-10222, Vilnius, Lithuania.

The Summary of Doctoral Dissertation was sent out on January 28, 2014.

The Doctoral Dissertation is available for review at the library of Vilnius University.

VILNIAUS UNIVERSITETAS

VIOLETA VASILIAUSKIENĖ

**KOVA SU TERORIZMU TARPTAUTINĖS  
HUMANITARINĖS TEISĖS KONTEKSTE**

Daktaro disertacijos santrauka  
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2014 metai

Disertacija rengta 2007 – 2014 metais Vilniaus universitete.

**Mokslinis vadovas:**

Prof. dr. Dainius Žalimas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

**Disertacija ginama Vilniaus universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:**

*Pirmininkas:*

Prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

*Nariai:*

Prof. dr. Arvydas Andruškevičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

Prof. dr. Saulius Katuoka (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

Doc. dr. Skirgailė Žalimienė, (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

Doc. dr. Laurynas Biekša (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

*Oponentai:*

Prof. dr. Justinas Žilinskas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S);

Dr. Irmantas Jarukaitis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S).

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2014 m. vasario 28 d. 14 val. Vilniaus Universiteto Teisės fakulteto K. Jablonskio auditorijoje.

Adresas: Saulėtekio al. 9, LT-10222, Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2014 m. sausio 28 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje.

## CONTENTS

INTRODUCTION .....	6
THE TOPICALITY OF THE SUBJECT .....	7
THE OBJECT OF THE DISSERTATION, ITS PURPOSE AND TASKS .....	15
THE SOURCES OF DISSERTATION.....	16
THE SCIENTIFIC NOVELTY OF THE DISSERTATION .....	20
PRACTICAL SIGNIFICANCE OF THE DISSERTATION.....	21
STATEMENTS OF THE DISSERTATION TO BE DEFENDED.....	22
METHODOLOGY OF THE DISSERTATION.....	23
SUMMARY OF THE CONTENT OF THE DISSERTATION .....	25
MAIN CONCLUSIONS.....	28
LIST OF PUBLICATIONS.....	35
DOCTORAL INTERNSHIP .....	36
PERSONAL DETAILS .....	37
KOVA SU TERORIZMU TARPTAUTINĖS HUMANITARINĖS TEISĖS KONTEKSTE (REZIUMĖ).....	38

## INTRODUCTION

After the terrorist attacks of 11 September 2001, which claimed lives of almost 3000 people, the United States of America (hereinafter – the USA) declared war against terrorism<sup>1</sup> and undertook military measures against Al Qaeda terrorist group in Afghanistan. On 12 September 2001 NATO declared for the first time in the history of this international organization that if it were established that these terrorist attacks emanated from abroad, the Article 5 of North Atlantic Treaty should be applied<sup>2</sup>. The fight against terrorism that was earlier carried out by means of state cooperation and operational cooperation of institutions responsible for crime investigation ventured into the sphere of international humanitarian law (hereinafter – IHL).

The term “terrorism” was used for the first time in 1793 to describe the terror ruling of Robespierre who aimed to kill the enemies of the revolution and established dictatorship in order to stabilize the state<sup>3</sup>. Later on terrorism was carried out more by private persons and non-governmental entities. This “non-state” terrorism augmented in the second part of 20<sup>th</sup> century, and was used as subsidiary tactics by the nations fighting for independence<sup>4</sup>. Usually terrorist attacks were part of wider action agenda to achieve their aims. Terrorism became “international” in the seventh decade of 20<sup>th</sup> century with the emergence of practice of hijacking of the airplanes. Various political groups used terrorism in order to attract attention to their political aims. For example, in 1972 Munich Olympic Games the Palestinian group *Black September* abducted Israeli athletes preparing for the Games and

---

<sup>1</sup> *Address to a Joint Session of Congress and the American People*. President George W. Bush. [interactive]. 20 September 2001 [viewed 2012 10 04]. <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html>>

<sup>2</sup> *Statement by the North Atlantic Council*. [interactive]. Press Release (2001)124. NATO Press Releases. 2001 m. rugsėjo 12 d. [viewed 2012 10 04]. <<http://www.nato.int/docu/pr/2001/p01-124e.htm>>

<sup>3</sup> ZALMAN, A. *The history of terrorism*. [interactive]. [accessed 2012 10 04]. <<http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/p/Terrorism.htm>>.

<sup>4</sup> *Terrorism in the 20th and 21st Century*. [interactive]. International Terrorism and Security Research. [accessed 2012 09 05]. <<http://www.terrorism-research.com/history/early.php>>

killed them<sup>5</sup>. The terrorist groups also started to cooperate with each other during this period. And later on, since the tenth decade of 20<sup>th</sup> century the terrorism motivated by religious reasons became widespread<sup>6</sup>.

## THE TOPICALITY OF THE SUBJECT

The subject under consideration is urgent due to several reasons. Firstly, terrorism is a continuous threat to the international community. Secondly, the fight against terrorism, which was earlier carried out by so called “traditional” means lately is carried out also by using military measures, but the delineation between the international legal rules applicable to both situations is unclear.

### *1. Continuous threat of terrorism*

Terrorist acts pose a threat to societies worldwide for a long time. Terrorist acts are carried out every day in some parts of the world. The increasing globalization augments the risk of terrorist acts due to availability of the contemporary communication means to the terrorists who can promote their ideology, recruit new members, plan and coordinate terrorist acts without even meeting each other eye to eye. Thus the risk of terrorist attacks affects all people and societies notwithstanding states’ borders, one’s nationality or religion.

The seriousness of the threat of the terrorism is emphasized in the documents of various international organizations. United Nations Security Council (hereinafter – UN SC) reaffirms in its resolution No. 1963 (2010) that terrorism is one of the greatest threats to international peace and security<sup>7</sup>. United Nations General Assembly (hereinafter – UN GA) reiterates that terrorism, committed by whomever, wherever and for whatever purposes, constitutes one of the most serious threats to international peace and security<sup>8</sup>. Terrorism is

---

<sup>5</sup> WEIL, A. *Terrorism*. Saddleback Publishing, Irvine, 2004, p. 10-13.

<sup>6</sup> ZALMAN, A. *The history of terrorism*. [interactive]. [accessed 2012 10 04]. <<http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/p/Terrorism.htm>>.

<sup>7</sup> UN SC resolution No. S/RES/1963 (2010) of 20 December 2010 *Threats to international peace and security caused by terrorist acts*.

<sup>8</sup> UN GA resolution No. A/RES/66/282 of 12 July 2012 *The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy Review*.

an important question on the NATO agenda. Both 2010 NATO Strategic Concept<sup>9</sup> and 2010 NATO Lisbon Summit Declaration<sup>10</sup> underscore that terrorism poses a real and serious threat to the security of Alliance and its members. OSCE also declares that terrorism is one of the most serious threats to the security of OSCE member states and it is very likely that it shall remain a common security challenge in the future.<sup>11</sup>

From the tenth decade of 20<sup>th</sup> century terrorists started to plan and execute large scale terrorist acts which threaten not only private individuals but also the security of the states themselves and to the inviolability of the states' territories. Terrorist acts infringe various human rights, especially right to life, liberty and personal integrity<sup>12</sup>. In particular in those states where many terrorist acts are carried out, the atmosphere of insecurity affects all spheres of life in the state, especially social environment, economics, education and other spheres.

In reaction to the terrorist threat and aiming to protect the rights of the persons under their jurisdiction, states have the right and duty to take effective measures against terrorism and to seek to prevent terrorist acts in the future and persecute those who are responsible for such acts<sup>13</sup>. But it should be underlined that acts against terrorists also pose many challenges in the sphere of human rights. International organizations and states emphasize that states fighting against terrorism have to uphold their international obligations. Therefore the fight against terrorism poses many challenges to the states – on one hand they are obliged to protect their citizens, on the other hand, they have to respect the rights of third persons and of terrorists themselves.

---

<sup>9</sup> NATO. *Active Engagement, Modern Defence*. [interactive] Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation adopted by Heads of State and Government in Lisbon. 19 November 2010. [accessed 2012 10 04]. <[http://www.nato.int/cps/en/natolive/official\\_texts\\_68580.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm)>, 19 punkto 9 papunktis.

<sup>10</sup> NATO. *Lisbon Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon [interactive]. 20 November 2010 [accessed 2012 10 05]. <[http://www.nato.int/cps/en/natolive/official\\_texts\\_68828.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm)>, 39 punktas.

<sup>11</sup> Organisation for Security and Co-operation in Europe, *Action against Terrorism Unit*, Factsheet. [interactive]. [accessed 2012-09-05]. <<http://www.osce.org/atu/13578>>, p. 1.

<sup>12</sup> Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. *Human Rights, Terrorism and Counter-Terrorism*. Fact Sheet No. 32. [interactive]. [accessed 2012 10 04]. <<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet32EN.pdf>>, p.7.

<sup>13</sup> Ibid., p.8.



2. *The states undertake not only traditional legal means, but also military measures to fight terrorism*

When terrorism gained international dimension with the beginning of the hijacking of airplanes and other international terrorist acts, the international community undertook measures aimed at fighting international terrorism. The international cooperation in the fight against terrorism started with the resolutions condemning terrorism<sup>14</sup>. The reasons why particular persons commit terrorist acts are diverse and therefore various measures are undertaken in order to fight and deter terrorist attacks. Under the auspices of UN GA the states have concluded fourteen international agreements and four amendments. These international agreements criminalize and outlaw separate terrorist acts ranging from illegal hijacking of airplanes to terrorist bombings. These agreements enshrine so called traditional means of fight against terrorism – criminalizing of terrorist acts in the criminal codes of states, main rules on the jurisdiction to persecute for terrorist acts, also international cooperation in criminal prosecution and rules on extradition.<sup>15</sup>

These traditional legal means of fighting terrorism are undertaken on the level of international organisations. For example, besides the international agreements concluded at the UN, this organization also adopted Global Strategy against Terrorism which reflects common strategic view of the states on the fight against terrorism<sup>16</sup>. This strategy and the means set out therein are aimed not only at the condemnation of terrorism and all of its manifestations but also to set certain steps to be undertaken by states individually and together in the fight against terrorism. The strategy enlists certain means to increase the capabilities of the states to fight against terrorism and methods to strengthen the coordination of UN antiterrorist actions<sup>17</sup>.

---

<sup>14</sup> The first resolution on this question was the resolution by UN GA of 18 December 1972 concerning the measures aimed to prevent international terrorism. Later on this question was addressed and the resolutions passed on the question of terrorism every year (and lately even more often) in the agenda of UN GA. A detailed list of resolutions is available at <<http://www.un.org/terrorism/resolutions.shtml>>.

<sup>15</sup> Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. *Human Rights, Terrorism and Counter-Terrorism*. Fact Sheet No. 32. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012 10 04].

<<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet32EN.pdf>>, p. 13-14.

<sup>16</sup> UN GA resolution No. A/RES/60/228 of 7 April 2006 *The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*.

<sup>17</sup> Ten pat.

The European Union (hereinafter – EU) Council adopted the EU counter-terrorism strategy<sup>18</sup> which outlines four main strands of action: prevention of the proliferation of terrorism, protection, the pursuit of terrorists and the eradication of the terrorism financing, coordinated and timely response to the terrorist acts. EU adopts legal acts outlining specific measures to be taken in these specific spheres.<sup>19</sup>

The Organisation for Security and Cooperation in Europe established in 2002 the Action against Terrorism Unit which has competence in many spheres in the fight against terrorism<sup>20</sup>. This Unit encourages the ratification of the international treaties outlawing terrorist acts and helps the states to carry out their obligations enshrined in the abovementioned treaties; it also takes part in the development of the international co-operation in the criminal procedure; the Unit cooperates in developing safety of passports and travel documents, fights the internet use for terrorist purposes, also cooperates with other organisations fighting terrorism.<sup>21</sup>

It should be noted that in the last decade the terrorist acts increased in their scale and thus the “traditional” methods for countering terrorism and terrorists (i.e. measures taken by international organizations and by states using police measures and international cooperation in criminal matters) are not sufficient. Terrorist acts sometimes amount to the use of military force and therefore they can be countered in these cases only by military means. This can be illustrated by indicating that NATO carries out the *Operation Active Endeavour* – the patrol operation in the Mediterranean Sea which is aimed at the establishment of the terrorist acts, their prevention and protection from them in the Mediterranean Sea.<sup>22</sup> NATO forces also partake in the protection against terrorist attacks in the large scale public events in the NATO states, and also participate in the elimination of

---

<sup>18</sup> Communication from the Commission to the European Parliament and the Council of 20 July 2010 *The EU Counter-Terrorism Policy: main achievements and future challenges* No. COM/2010/0386 final. [interaktyvus] Not published in the Official Journal [accessed 2013-01-16]. < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0386:FIN:LT:HTML>>.

<sup>19</sup> Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism (2002/475/JHA), OJ L 164, 22.6.2002, p.3.

<sup>20</sup> Organisation for Security and Co-operation in Europe, *Action against Terrorism Unit*, Factsheet. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-09-05]. <<http://www.osce.org/atu/13578>>.

<sup>21</sup> Ibid.

<sup>22</sup> NATO, *Operation Active Endeavour*. [interactive]. [Accessed 2012 10 04]. <[http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics\\_7932.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_7932.htm)>.

the consequences of the terrorist acts.<sup>23</sup> Separate states, such as USA, Pakistan, Afghanistan, Iraq, Somalia, also fight the terrorist groups by military means using their military forces.

The practice of application of so-called traditional measures of fighting against terrorism and terrorists is clearly regulated and does not raise so many questions as the use of military force in the fight against terrorists raises. Therefore it is relevant to analyze the conditions of the legality of the use of such means and to state which international legal rules are applicable to such use of military force.

### *3. Various legal regimes are intermingled in the fight against terrorism*

Firstly, as it was mentioned above, in the fight against terrorism the measures of international cooperation in the criminal persecution of terrorists are applied, including the criminalization of terrorist acts, the execution of joint interstate research operations, the exchange of strategic information in the course of investigation of terrorist acts and the transfer of persons suspected of commitment of terrorist acts by the means of extradition procedures. The rules applicable to such acts are set out in the conventions on separate terrorist acts and also in the national criminal and criminal procedure acts.

It should be noted that terrorist acts carried out in peacetime are considered crimes according to national criminal legal rules. International agreements, outlining the particular terrorist acts, obligate the states to criminalize such terrorist acts in the national criminal codes. States have the obligation to either persecute the persons suspected of terrorist acts or to extradite them to a state willing to persecute such persons.

Secondly, terrorist acts may amount to crimes according international law. Even though terrorism is not listed among the crimes justiciable in the International Criminal Court (hereinafter – ICC), but the terrorist acts may amount to other crimes set out in the ICC Statute. In peacetime they may be considered crimes against humanity, if they were carried out in systematic or widespread manner against civilians.<sup>24</sup> In the course of

---

<sup>23</sup> NATO Briefing. *Countering Terrorism*. [interactive]. [Accessed 2012 10 04]. <[www.nato.int/nato\\_static/assets/pdf/pdf\\_2011\\_09/20110905\\_NATO\\_Briefing\\_Countering\\_Terrorism\\_EN.pdf](http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_09/20110905_NATO_Briefing_Countering_Terrorism_EN.pdf)>, p. 6.

<sup>24</sup> *Human Rights, Terrorism and Counter-Terrorism*. Fact Sheet No. 32, op. cit. 15, p. 13.

international conference convened to conclude the ICC Rome statute, several states suggested that the crime of terrorism were included in the competence of ICC.<sup>25</sup>

Thirdly, in the fight against terrorists the states use not only the abovementioned measures taken by police institutions but also use military force and take military measures. The use of military force against terrorists raises many legal challenges, as the regime set out in the rules of international humanitarian law (hereinafter – IHL) is applied.

In the fight against terrorists there are many questions regarding the qualification of the situation. Military actions against terrorists often are sporadic, and the response of the terrorists oftentimes is not intense. The tactics of terrorists, the secrecy of their groups, their vague structure and sporadic state military action against terrorists – all these factors raise a lot of questions how to apply the criteria of armed conflict in the case of terrorist acts. Therefore the problem can be raised whether situations where force is used against terrorists amount to armed conflict, or whether they do not, in which case not the norms of IHL, but the other abovementioned international and national legal norms are applicable.

Even if it is stated that the armed conflict is taking place, there are many questions regarding the application of IHL norms. Firstly it can be noted that the status of terrorists taking part in an armed conflict is unclear. Terrorists usually act without distinguishing themselves from the civilians, and therefore they do not conform to one of the requirements for combatants, also misusing the presumption of civilian – that is, the presumption that if doubt arises about the status of a particular person in armed conflict, he is presumed to be a civilian. As well it can be noted that terrorist acts are carried out not only by persons connected to a particular party of an armed conflict, but also by persons not liaised with any party of an armed conflict. In a non-international armed conflict the status of participating persons is even more unclear and undefined, therefore there are more questions regarding the attachment of a particular person to a party of the armed conflict and their status

---

<sup>25</sup> United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, Rome, 15 June – 17 July 1998. Official Records Volume II (Summary records of the plenary meetings and of the meetings of the Committee of the Whole). United Nations, New York, 2012. These propositions were presented by Kyrgyzstan (view p. 77), Armenia (view p. 78), Albania (view p. 82), India (view p. 86-87), Nigeria (view p. 111), Congo (view p. 117) and other states.

according to IHL. This analysis is important due to the fact that the content of the rights of a person depend on his status according to IHL, especially if he is detained or interned.

Likewise the boundaries and contents of applicable IHL rules are unclear in the fight against terrorists. A specific method of warfare – targeted killings, carried out either using unmanned aerial vehicles or by other means – are often used in the fight against terrorists. Such use raises many questions regarding the conformity of such method to the norms of IHL. Some states carry out these actions not only in the theatre of war but also in distant places, so the question is raised whether they are connected to the armed conflict, or should they be considered as carried out in peacetime. If targeted killings are carried out by the means of unmanned aerial vehicles, the rules applicable are unclear and raise questions regarding their conformity to the principles of distinction between civilians and combatants and the proportionality of means used. It is also unclear in an armed conflict with terrorists, they may be detained and what is the status of terrorists and the guarantees applied.

Thus there are many questions surrounding the use of military means in the fight against terrorism, which do not have one clear answer. Therefore the analysis carried out in the dissertation is relevant in order to establish the contents and boundaries of IHL norms and principles applicable in the fight against terrorism.

The relationship of IHL norms with the human rights norms in the fight against terrorism is also unclear. It should be noted that human rights norms do not cease to operate during armed conflict. They can be limited only to the extent foreseen in the international treaties enshrining them. The most relevant difference of application of these two regimes is that human rights norms protect persons at all times, and IHL is applicable only during an armed conflict. IHL is considered *lex specialis* as regards to human rights norms. The contents of a particular human rights norm can in certain case be interpreted according to IHL norms as *lex specialis*.<sup>26</sup> As the International Criminal Court stated in its *Palestine Wall* case, there are three possible variations of the relationship between IHL and the norms enshrining human rights: some rights are exclusively regulated by IHL, some – only by

---

<sup>26</sup> Ibid., p. 12-13.

human rights norms, and some are the object of both spheres of international law.<sup>27</sup> Therefore it is also important in this regard to distinguish when in the fight against terrorism only the human rights norms are applicable and when IHL is applicable as *lex specialis*.

The question of the legality of the use of force against terrorists is analysed according to the norms of the use of force. The norms on the use of force give an answer to the question **whether** armed force may be used (this is called *ius ad bellum* – “right to war”), and IHL norms state **how** and **against which** persons and object this force may be used (*ius in bello* – “law in war”). These two spheres of international law are separate with separate objectives.<sup>28</sup> Therefore the question of the legality of the military action is the question of *ius ad bellum* norms, and not of IHL norms. Whereas the object of this dissertation is IHL norms, the question of the legality of the use of force will not be analysed in this dissertation. The questions analysed in this dissertation are explored in the context of IHL norms, that is, law applicable when the armed conflict is already taking place, and not dwelling on its sources or the legality of these acts in the context of the prohibition on the use of force. The acts of state’s armed forces which have the features of a terrorist act and infringe the sovereignty of another state may be considered an infringement of the prohibition of the use of force and an act of aggression which invoke international responsibility. However it should be stressed that these acts are defined and evaluated according to the norms of another spheres of international law, and not IHL norms. Those are the norms on the legality of the use of force in international relations and the norms on state responsibility which shall not be analysed in the dissertation.

“Terrorism” is defined in this dissertation as a criminal act which violates the life of a person or seriously damages his health or which causes serious damage to property if the purpose of such act is to intimidate a population or to compel government or international organization to carry out certain actions or to refrain from them. The term “terrorist act” is used as a synonym to term “terrorism”, and is used to indicate a particular instance of terrorism. Therefore the fight against terrorism is understood in this dissertation as fight

---

<sup>27</sup> International Court of Justice, *Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory*, I.C.J. Reports, 2004, p. 136, para. 106.

<sup>28</sup> NABULSI, K. *Jus ad bellum / Jus in bello*. [interactive]. Crimes of War Project. [accessed 2012 10 04]. <<http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/jus-ad-bellum-jus-in-bello/>>.

against persons organizing and carrying out terrorist acts. Main attention is paid to state fight against “traditional” terrorists who do not belong to state armed forces, but the question of evaluation of the acts carried out by state armed forces shall also be touched upon, while analyzing whether their acts may be considered terrorist acts.

## **THE OBJECT OF THE DISSERTATION, ITS PURPOSE AND TASKS**

The **object** of this dissertation – the norms of international law defining separate kinds of terrorist acts and terrorism in general and IHL norms, establishing the criteria for an armed conflict, the status of persons participating in an armed conflict and the means and methods of warfare.

The **purpose** of the dissertation is to establish when and to what extent is IHL applicable in the fight against terrorism, i.e. to establish when the fight against terrorism is considered an armed conflict, what is the status of terrorists, taking part in an armed conflict, according to IHL, and to evaluate according to IHL norms the specific methods of warfare used against terrorists. In order to achieve this purpose the following **tasks** are raised in this dissertation:

1. to examine the international legal acts related to the prohibition of terrorism and terrorist acts in order to clarify the main elements of the definition of terrorism and to formulate a possible definition of terrorism;
2. to evaluate the use of terrorist acts as a means of warfare in the context of IHL norms;
3. to establish whether and according to what criteria fight against terrorism may be considered an armed conflict; to distinguish whether it should be considered an international or non-international armed conflict; to reveal the application of particular criteria of an armed conflict in particular situations;
4. to investigate the questions of the status of terrorists, participating in armed conflicts, and to indicate the applicable IHL norms and guarantees;

5. to evaluate the specific method of warfare used against terrorists – targeted killings (including by the means of unmanned aerial vehicles) against the IHL norms and principles.

## THE SOURCES OF DISSERTATION

Main legal sources of the dissertation enshrining main legal norms relevant for the questions analysed in the dissertation are the Geneva Conventions of 1949<sup>29</sup> and their Additional Protocols<sup>30</sup>, as well as their commentaries by International Committee of the Red Cross (hereinafter – ICRC). While analyzing the definition of terrorism the main sources were the conventions prohibiting particular kinds of terrorist acts as well as the regional conventions defining terrorism. In this sphere the reports of the UN committee responsible for the formulation of the Comprehensive Convention on Terrorism and the project of the Convention were analyzed<sup>31</sup>.

As regarding the existence of armed conflict the analysis was based on the jurisprudence of the International Criminal Tribunal for Yugoslavia (hereinafter – ICTY). The doctrine sources on this question were the Study on Customary International Humanitarian Law prepared by the ICRC<sup>32</sup> and other comprehensive studies by ICRC (regarding the contemporary challenges for IHL, regarding direct participation in hostilities, regarding the concept of unlawful combatants etc.) These studies and scientific publications written by other ICRC experts were some of the main sources of dissertation.

The analysis of the main criteria for armed conflict was carried out also by the Use of Force Committee of the International Law Commission in its *Final Report on the Meaning*

---

<sup>29</sup> Geneva Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. Geneva, 12 August 1949; Convention (II) for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea. Geneva, 12 August 1949; Geneva Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War. Geneva, 12 August 1949; Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949.

<sup>30</sup> Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977; Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II), 8 June 1977.

<sup>31</sup> The website for the UN committee responsible for the preparation of the Comprehensive Convention on Terrorism is at <<http://www.un.org/law/terrorism/index.html>>.

<sup>32</sup> HENCKAERTS, J.-M., DOSWALD-BECK, L. (eds.) *Customary International Humanitarian Law*. Vol. I – Rules. Vol. II – Practice. Cambridge University Press, 2005.



of *Armed Conflict in International Law*<sup>33</sup>, which comprehensively analyzed the practice of states and international courts in order to distinguish the main elements of the definition of an armed conflict, and pointed out two main criteria for armed conflict – that is, organization and intensity. That is a comprehensive study generalizing the practice of states and international organizations regarding the definition of armed conflict.

Under the auspices of UN the special rapporteur of Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights of UN Commission on Human Rights prepared an important report *Terrorism and Human Rights*<sup>34</sup> which also analyses some questions investigated in the dissertation, for example, the definition of terrorism, also the definition of armed conflict and the question of the relationship between human rights norms and IHL norms. The important material also was the *States Reports on Terrorism* by the USA government of the years 2009-2012, which systematize information about terrorists and fight against terrorism in various states and provide information about separate terrorist groups.

There are many publications of foreign authors regarding the questions related to terrorism. A wide collection of articles *Terrorisme et droit international / Terrorism and International law*<sup>35</sup> can be mentioned which covers many aspects related to terrorism and international law including some chapters on terrorism and IHL. Another study dedicated to terrorism and international law is Helen Duffy *The "War on Terror" and the Framework of International Law*.<sup>36</sup> This study covers the main questions analysed in the dissertation but briefly. The widest aspect of the analysis is the fight against terrorism in Afghanistan and its conformity to the principles of IHL.

---

<sup>33</sup> International Law Association. Use of Force Committee. *Final Report on the Meaning of Armed Conflict in International Law*, delivered at the Hague Conference (2010) [interactive] [accessed 2013 08 13]. <<http://www.ila-hq.org/en/committees/index.cfm/cid/1022>>.

<sup>34</sup> UN Commission on Human Rights. Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights. *Terrorism and Human Rights*. [interactive]. Final report of the Special Rapporteur, Kalliopi K. Koufa. 25 June 2004. No. E/CN.4/Sub.2/2004/40. [accessed 2013 08 12]. <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G04/146/77/PDF/G0414677.pdf?OpenElement>>.

<sup>35</sup> GLENNON, M.J.; SUR, S. (eds.) *Terrorisme et droit international/Terrorism and international law*. Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2008.

<sup>36</sup> DUFFY, H. *The "War on Terror" and the Framework of International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Other scientific publications also analyse the questions explored in this dissertation. N. Balendra analyses the existence of an armed conflict from the perspective of *lex specialis*, where in the relationship between human rights norms and IHL the priority is given to a more specialized legal norms.<sup>37</sup> G. Rona analyses the fight against terrorism trying to distinguish whether it is an international or a non-international armed conflict.<sup>38</sup> J. Pejic, the expert for ICRC, provides a comprehensive classification of armed conflicts during which the Common Article 3 is applied<sup>39</sup>, also analyses the questions of the status of terrorists in international and non-international armed conflicts.<sup>40</sup> M. Sassòli explores whether the fight against transnational armed groups may be considered an armed conflict and also touches on the criteria of intensity and organization<sup>41</sup>. S. S. Vité describes the problems regarding the classification of armed conflicts and touches upon the situation of the fight against terrorism.<sup>42</sup> Other authors emphasize the conflict between USA and Al Qaeda and analyse what sort of conflict it is; other authors maintain that fight against terrorism may not be considered armed conflict at all.

The authors describing the status of persons detained during “war on terror” mostly dwell on the guarantees provided for the detainees and their right to complain and the review of their status, and they do not analyze the criteria according to which these persons belong to a certain category of persons according to IHL.

In the Lithuanian legal doctrine the question of terrorism is analyzed only fragmentary and comprehensive terrorism studies were not carried out. The dissertation by

---

<sup>37</sup> BALENDRA, N. Defining Armed Conflict. *Cardozo Law Review*, Vol. 29:6, 2008: 2461–2516. HeinOnline, [www.heinonline.com](http://www.heinonline.com), Vilnius [accessed 2012 01 20].

<sup>38</sup> RONA, G. Interesting Times for International Humanitarian Law: Challenges from the „War on Terror“. 27 *Fletcher Forum of World Affairs*, Vol. 27:2. Summer/Fall, 2003: 55–74. WestLaw, <http://www.westlaw.com>, Vilnius [accessed 2010 01 02].

<sup>39</sup> PEJIC, J. The protective scope of Common Article 3: more than meets the eye. *International Review of the Red Cross*. March 2011, Vol. 93, No. 881: 189—225.

<sup>40</sup> PEJIC, J. Terrorist Acts and Groups: a Role for International Humanitarian Law. *British Yearbook of International Law*. Vol. 75(1), 2004: 71—100. Oxford Journals, [www.oxfordjournals.com](http://www.oxfordjournals.com) [accessed 2011 03 01].

<sup>41</sup> SASSÓLI, M. Transnational Armed Groups and International Humanitarian Law. *Program on Humanitarian Policy and Conflict Research, Harvard University, Occasional Paper Series*, [interactive] Winter 2006, No. 6. [accessed 2013 08 12]. <<http://www.hpcrresearch.org/sites/default/files/publications/OccasionalPaper6.pdf>>.

<sup>42</sup> VITÉ, S. Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations. *International Review of the Red Cross*, March 2009, Vol. 91, No. 873: 69—94.

A. Paukštė *Terrorism and its prevention in Lithuania*<sup>43</sup> has as its object terrorism as social – legal phenomenon. The purpose of this dissertation is to research terrorism in criminological aspect and to provide recommendations for improvement of the system of terrorism prevention in Lithuania. Therefore the abovementioned dissertation explores terrorism in criminological aspect and also explores the measures adept to prevent terrorism. Differently the object of the present dissertation is the norms of IHL and the dissertation analyzes not the measures of prevention of terrorism but measures of the fight against terrorism and terrorists.

The analysis of the phenomenon of terrorism was the object of the scientific edition of Mykolas Romeris University *Jurisprudence*, 2005, No. 68(60). There were also some other publications in the edition *Jurisprudence*. The main themes of these publications are the problem of the definition of terrorism, the relationship of terrorism with human rights and the problems of legal regulation of terrorism in Lithuanian legal acts.

As regards the question of qualification of terrorism there is a publication of J. Žilinskas *The Concept of Armed Conflict in International Humanitarian Law and Problems of its Applicability in Modern Armed Conflicts*<sup>44</sup>, which shortly analyzes the abovementioned criteria of an armed conflict – intensity and organization. Regarding the question of targeted killings there is a publication by J. Žilinskas and W. Declerck *Targeted Killing under International Humanitarian Law*.<sup>45</sup> These publications are the only publications in Lithuanian legal doctrine regarding the questions analysed in the dissertation – i.e. regarding the relationship between IHL and the fight against terrorism.

---

<sup>43</sup> PAUKŠTĖ, A. *Terorizmas ir jo prevencija Lietuvoje. (Terrorism and its prevention in Lithuania)*. Doctoral dissertation. Social Sciences. Law (01 S). – Vilnius, 2006. Defended 10 November 2006 in Mykolas Romeris University.

<sup>44</sup> ŽILINSKAS, J. Ginkluoto konflikto samprata tarptautinėje humanitarinėje teisėje ir jos taikymo problemos moderniuose ginkluotuose konfliktuose. (*The concept of armed conflict in International humanitarian law and the problems of its application in modern armed conflicts*). *Jurisprudencija*, 2008, t. 2(104): 91—100.

<sup>45</sup> ŽILINSKAS, J., DECLERCK, W. Targeted Killing under International Humanitarian Law. *Jurisprudencija*, 2008, t. 5(107): 8—18.

## THE SCIENTIFIC NOVELTY OF THE DISSERTATION

Neither the authors denying the application of IHL to the situations of the fight against terrorism nor the authors claiming the IHL is applicable in such situations analyse comprehensively the application of the criteria of intensity and organization in the fight against terrorism. Both G. Rona and J. Pejic rather analyse to which category of the armed conflict the fight against terrorism belongs. Therefore the present dissertation more broadly covers the question when the situation of the fight against terrorism may be considered an armed conflict, particularly more broadly analyses the application of the criteria of intensity and organization to the fight against terrorism. The existence of an armed conflict is not linked to either the category of armed attack, which is the concept of the notion of the prohibition on the use of force, or to the human rights norms, but is linked to the criteria for armed conflict established in IHL norms themselves. Even though the abovementioned report of the Use of Force Committee *On the Definition of Armed Conflict in International Law* the criteria of armed conflict are revealed comprehensively but the question of their application in particular in fight against terrorism is limited to the evaluation of solitary terrorist acts in the context of the criteria of intensity. Therefore the dissertation covers the application of the abovementioned criteria to the fight against terrorism more comprehensively. The dissertation also analyses particular situations in concrete states fighting terrorists.

Regarding the status of persons taking part in fight against terrorism considered armed conflicts the dissertation covers more extensively than J. Pejic in her publications the criteria according to which one can determine the status of a particular person according to IHL, therefore the emphasis is placed on the main criteria according to which a certain person falls into category outlined by IHL and not to the contents of guarantees provided. The dissertation applies the main principles established in the ICRC study *Direct participation in hostilities* to the situations of the fight against terrorism.

The dissertation covers the criteria of intensity and organization more widely than J. Žilinskas in his article *The Concept of Armed Conflict in International Humanitarian Law*

*and Problems of its Applicability in Modern Armed Conflicts*<sup>46</sup> and more extensively discusses their application in the fight against terrorism. Regarding the targeted killings the dissertation covers the correspondence of the practice to the principles of IHL of distinction and proportionality and the evaluation of particular state practice than J. Žilinskas and W. Declerck in their article *Targeted Killing under International Humanitarian Law*.<sup>47</sup>

## **PRACTICAL SIGNIFICANCE OF THE DISSERTATION**

The comprehensive research of main aspects of the fight against terrorism in the context of IHL reveals main principles of application of IHL in the fight against terrorism.

The exhaustive analysis of the criteria of armed conflict and status of persons participating in an armed conflict is valuable in pedagogical and scientific activities – in lecturing the courses of international public law and international humanitarian law in universities. The principles revealed in the dissertation may be applied not only in the context of the fight against terrorism, but also in evaluation of other situations where IHL is applicable. Furthermore, the analysis of the dissertation is valuable in teaching not only lawyers but also the members of state's armed forces.

The principles formulated in the dissertation may be also applied during the formulation of the foreign and national security policies of the Lithuanian Republic, that is, in adoption of the strategy of national security of Lithuanian Republic and in establishment of the aims of foreign policy. It can be noted that, according to Lithuanian Constitution, “in implementing its foreign policy, the Republic of Lithuania shall follow the universally recognised principles and norms of international law, [...] and shall contribute to the creation of the international order based on law and justice.”<sup>48</sup> The national strategy of the Lithuanian Republic lists terrorism as direct as well as indirect threat to the security of the

---

<sup>46</sup> ŽILINSKAS, J. Ginkluoto konflikto samprata tarptautinėje humanitarinėje teisėje ir jos taikymo problemos moderniuose ginkluotuose konfliktuose. (*The concept of armed conflict in International humanitarian law and the problems of its application in modern armed conflicts*). *Jurisprudencija*, 2008, t. 2(104): 91—100.

<sup>47</sup> ŽILINSKAS, J., DECLERCK, W. Targeted Killing under International Humanitarian Law. *Jurisprudencija*, 2008, t. 5(107): 8—18.

<sup>48</sup> The Constitution of the Republic of Lithuania, *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33-1014.

Lithuanian Republic,<sup>49</sup> therefore a proper response to such threats should be coherent with the norms of IHL. Thus the principles of IHL formulated in the dissertation may assist the formulation of national security strategy and in deciding other particular questions related to the use of force against terrorist groups.

The dissertation may also be useful in the formulation the position of Lithuanian Republic in international organisations regarding the fight against terrorists. The principles applicable in the situations of armed conflict against terrorists are relevant in adopting the decisions regarding such use of force and taking part in the operations against terrorists.

### **STATEMENTS OF THE DISSERTATION TO BE DEFENDED**

1. Even though the universal definition of terrorism has not yet been adopted by the international community, for the scientific analysis such main elements of the definition of terrorism may be distinguished from the treaties adopted and the resolutions passed in international organisations: the criterion of serious damage and the purpose of the act to intimidate civilian population or to compel a government or international organization to carry out certain acts or to refrain from them.
2. After the analysis of IHL norms and ICTY jurisprudence a presumption may be raised that IHL norms prohibit measures of terror and terrorism. The acts of violence committed by the members of a party to armed conflict against civilians with the primary purpose of intimidation are basis for personal criminal responsibility.
3. The acts against terrorist organisations are considered armed conflict only if they reach the threshold of intensity. Otherwise the IHL norms are not applicable and the norms regulating the investigating authorities acts and human rights norms are applicable.
4. Terrorist groups which have the organizational structure, are able to carry out military action and to ensure inner discipline may be considered party to a non-

---

<sup>49</sup> The decision of the Lithuanian Seimas *Dėl nacionalinio saugumo strategijos patvirtinimo. (Regarding the adoption of the national security strategy)*, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 76-3945.

international armed conflict (both according to the Common Article 3, as well as AP II).

5. All persons taking direct part in armed conflict fall into the sphere of IHL norms, as such norms do not leave gaps in the regulation of the status of persons in armed conflict. A terrorist taking part in hostilities in international armed conflict and detained by the hostile party, is considered either a prisoner of war according to GC III, or a civilian according to GC IV or customary IHL, if he does not conform to the criteria set in GC IV. During a non-international armed conflict a person is considered either a civilian or a member of the forces of party of an armed conflict. Terrorists carrying out continuous combat function are considered members of a party to an armed conflict. International law does not prohibit to carry out the military acts during a non-international armed conflict, but also does not privilege the persons carrying them out. IHL does not prohibit the direct participation of civilians in hostilities. The persons participating in non-international armed conflict may be tried according to the national legal acts regulating responsibility for participation in hostilities and for the crime of terrorism.
6. The legality of targeted killings depends on the acting state's ability to uphold the principles of civilian and combatant distinction and the proportionality of military action to the military aim sought. The practice in itself is not contradictory to IHL but the states employing it often do not endorse these principles of IHL.

## **METHODOLOGY OF THE DISSERTATION**

A method is a totality of certain means indicating how and by what means a certain scientific object is explored.<sup>50</sup> Various general and specific legal methods of scientific research were used for the analysis of the object of the dissertation: analysis, systematic analysis, analogy, comparative historical method, linguistic, teleological and critical methods.

---

<sup>50</sup> VAIŠVILA, A. *Teisės teorija : vadovėlis. (The theory of law: a textbook)*. Antrasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2004, p. 31.

*Analysis* – the scientific method of research, disintegrating the object, phenomenon, or totality into composite pieces, characteristics, the separation of one part from the totality and the study thereof.<sup>51</sup> This method was used to analyse the elements of the armed conflict, also the particularities of the legal status of persons participating in the armed conflict, separating separate elements and describing them. The method of *systematic analysis* was used to clarify the contents of certain IHL norms in the context of other norms.

*Analogy* – it is „a method of thinking, when on the basis of similarity of two objects and their similar features the conclusions are made about the similarity of these two objects in other aspects.“<sup>52</sup> The analogy in the application of law means that a legal norm is applied to a situation which it does not cover linguistically. Such research is based in the comparison of similarity – it is stated that in situations that are very similar in factual circumstances, the legal consequences are the same or very similar. Analogy in legal sphere usually means the comparison of a particular factual situation with legal similarities.<sup>53</sup> This method was used to apply legal norms concerning the existence of armed conflict to situations of fight against terrorism, and to analyze in what cases the situation amounts to armed conflict.

With the help of the *comparative historical* method it is clarified what is common and special in historical occurrences; the juridical occurrences are analysed not as static formations but as the development of such occurrences<sup>54</sup>. This method is used in the dissertation to compare various occurrences during different periods of their historical development, for example the development of the concept of terrorism and of armed conflict in different phases of the development of international law.

*Linguistic* method is applied in the dissertation in analyzing different norms of IHL in various aspects of linguistics: grammar (analyzing the structure of words, the combinations of words and of sentences); semantics (analyzing the meaning of the language units, their systematic connections and changes); syntax (analyzing the structure of

---

<sup>51</sup> TIDIKIS, R. *Socialinių mokslų tyrimų metodologija (The methodology of social sciences)*. Lietuvos teisės universitetas, 2003, p. 375.

<sup>52</sup> Ibid., p. 379-380.

<sup>53</sup> Ibid., p. 385.

<sup>54</sup> Ibid., p. 409, 411.



sentences); semiotics (analyzing language as a system of signs). This method helps to reveal the primary contents of IHL norms and the method is used in all parts of dissertation.

*Teleological* method helps to make conclusions regarding the contents of particular legal norms paying regard to their purposes. The content of IHL norms is interpreted in the context of the purposes of particular norm and of the purposes of the whole IHL.

*Critical* method helps to evaluate the position of various states on the questions analysed in the dissertation, also to reveal the discrepancies of the position of particular states with the IHL norms and principles. This method also helped to evaluate the actions of states against terrorists.

## **SUMMARY OF THE CONTENT OF THE DISSERTATION**

The dissertation is constituted of the introduction which contains the purpose, object and tasks of the dissertation, the statements to be defended, the topicality, novelty and originality of the dissertation, and main sources of the dissertation. In order to reveal the main tasks of the dissertation it is composed of four parts, the conclusions and the list of literature used.

The first part of the dissertation called “The definition of terrorism” analyses the problem of the definition of terrorism. The international conventions outlawing particular kinds of terrorist acts, regional conventions defining terrorism and the project of the Comprehensive Convention on Terrorism are discussed, and the main features of the definition of terrorism are distinguished which allow to distinguish terrorism from other criminal acts. The analysis allows to conclude that terrorism is an act of a person by which he unlawfully and intentionally causes death or serious bodily injury to any person or serious damage to public or private property if the purpose of such conduct is to intimidate a population or to compel a government or international organization to do or to abstain from doing any act. The main features of terrorism are the criterion of serious damage to life, health of a person or property and the purpose to intimidate population or to compel a government to carry out certain acts or to abstain from them.

This part also reveals the prohibition of terrorism established in IHL norms having regard to the practice of ICTY in this particular sphere, more particularly the case *Prosecutor v. Galic*<sup>55</sup>. The norms of IHL prohibit *acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population*<sup>56</sup>. Serious violations of this prohibition may be considered a war crime and give rise to the international personal criminal responsibility. The main difference of this crime of terrorism and the crime of attack against civilians is the primary purpose of the act to intimidate civilians. The first part also defines the subject analysed in this dissertation – that is, what are the criteria for the group to be considered a terrorist group, and these are the nature of its activities – whether it carries out terrorist acts, which can be manifested in various ways.

The second part of the dissertation called “Terrorism and armed conflict” analyses whether the situation of fight against terrorists may amount to an armed conflict. In order to achieve this purpose the concept of armed conflict is analysed in order to delimit it from the concepts “war”, “armed attack”, and the widely accepted concept of armed attack is stated. The two main criteria of the armed conflict are clarified – that is, of the intensity of the military actions and the organization of the groups partaking in an armed conflict. It is analysed whether the situation of the fight against terrorism corresponds to those criteria and may be considered armed conflict.

Regarding the intensity criterion of the fight against terrorism it is explored whether the totality of the actions against terrorists may amount to the armed conflict and it is also analysed whether terrorist acts may be considered part of armed conflict. The factors taken into account are the nature, character, frequency of terrorist acts, the number of fighters on both sides, the number and kind of the arms used, the duration of the conflict and its territorial prevalence, the nature of the state response to the abovementioned acts and similar factors. However the decision is to be taken in each situation separately without presumption that armed conflicts exists.

---

<sup>55</sup> International Criminal Tribunal for former Yugoslavia. *Prosecutor v. Stanislav Galic*. Trial Judgement of 5 December 2003. Case No. IT-98-29-T. [interactive] [accessed 2013 08 12]. <<http://www.icty.org/x/cases/galic/tjug/en/gal-tj031205e.pdf>>

<sup>56</sup> Article 51 of AP I.

The organizational criterion is revealed by exploring whether terrorist organisations may be considered parties to an armed conflict. The criteria taken into account are the organizational inner structure of the terrorist group, inner discipline and the ability to uphold the basic requirements of IHL set out in Common Article 3.

The dissertation further analyses what kind of armed conflict the fight against terrorism may be considered. Finally, the particular situations in particular states are analysed against the criteria of armed conflict (situations in Afghanistan, Iraq, Pakistan, Somalia, Israel).

Third part of the dissertation called “The status of terrorists participating in hostilities” comprehensively analyses the status of terrorists taking part in international and non-international armed conflicts contained in IHL norms. In this context the relationship between the concepts of armed conflict and hostilities is clarified by indicating that the concept of armed conflict is wider and covers more than the term hostilities. This part of the dissertation analyses in what cases terrorists may be considered terrorists and prisoners of war.

The concept of unlawful combatant applied most often to terrorists is analysed in the context of IHL norms. Unlawful combatant is defined as a person taking part in hostilities without the right to do so. The states applying this concept to persons participating in hostilities state that they forfeit all rights according to IHL and may not derive any rights from IHL norms. But it should be stressed that IHL norms do not leave any gaps regarding the protection of persons affected by armed conflict. The person therefore may be considered either a prisoner of war, or a civilian according the GC IV or a civilian to whom the guarantees listed in Common Article 3 and Article 75 of AP I, which are considered part of customary IHL, apply. Therefore the notion of unlawful combatant when used in order to deprive persons of their guarantees according to IHL does not correspond to IHL norms.

Further on the notion of direct participation in hostilities is analysed and it is noted that this concept is the same both in the case of combatants and civilians, as the content of their acts is the same in the case of direct participation, the difference lies in their status. Further on the criteria for distinguishing the civilians directly participating in hostilities

from the combatants and civilians taking no direct part in hostilities and the application of these principles to the members of terrorist groups are analysed. The internment (or administrative detention) during armed conflict is analysed.

The fourth part of dissertation *Targeted killing in the context of IHL* analyses the practice of targeted killing used frequently against terrorists. This practice was chosen for analysis considering that it is used most often against terrorists and terrorist organisations. Firstly the definition of targeted killing is analysed. This method is defined as premeditated killing of a particular person with the consent of state (either direct or indirect). This method of warfare is not prohibited in itself by the norms of IHL, but must conform to the principles of IHL, especially relevant are principles of distinction between civilians and combatants or fighters, and proportionality of means used to the military aim sought. The practice of targeted killings carried out by the USA is analysed paying regard to the abovementioned principles.

## **MAIN CONCLUSIONS**

1. The segmented regulation is prevalent in international law while defining what is considered terrorism. The international treaties describe and outlaw separate kinds of terrorist acts. Despite the fact that the universal definition of terrorism is not yet enshrined in universal international treaties, the analysis of various international treaties and resolutions leads to a conclusion that terrorism is an act of a person by which he unlawfully and intentionally causes death or serious bodily injury to any person or serious damage to public or private property if the purpose of such conduct is to intimidate a population or to compel a government or international organization to do or to abstain from doing any act.
2. The IHL norms enshrine the prohibition of terrorism. Terrorism (according to the Article 51, part 2 of the AP I and Article 13, part 2 of AP II is understood as acts or threats of violence committed in the course of armed conflict against

certain persons (civilians and other persons, not (no longer) directly participating in hostilities) the primary purpose of which is to spread terror among these persons. Grave breaches of the abovementioned obligation are considered a separate kind of war crimes – a crime of terrorism – and give rise to personal criminal responsibility. The purpose to intimidate the persons not taking part in the hostilities is the main element of this act and it distinguishes the crime of terrorism from the crime of attack on civilians. From the practice of states and of the International Criminal Tribunal for Yugoslavia it can be concluded that this provision can be considered part of customary IHL.

3. The practice of States and international courts allows to conclude that two main criteria for the establishment of armed conflict are the intensity of actions and the organization of the participants in armed conflict, which are to be applied also to the fight against terrorism, aiming to establish whether a particular situation of the fight against terrorism amounts to an armed conflict.
4. In the fight against terrorism the intensity criterion of armed conflict is met when the actions of both parties to armed conflict reach the threshold of intensity. The factors taken into account are the nature, character, frequency of terrorist acts, the number of fighters on both sides, the number and kind of the arms used, the duration of the conflict and its territorial prevalence, the nature of the state response to the abovementioned acts and similar factors. However the decision is to be taken in each situation separately without presumption that armed conflicts exists. Besides regular military action, the terrorist acts of the parties of armed conflict are also taken into account and are considered part of military action of the party. When the terrorist organisations acquire the possibility to organize terrorist acts which amount to the use of military force and when the state responds to these acts by using the military and conducting military operations, it can be concluded that the armed conflict exists in such a case.

5. The second criterion of armed conflict is the criterion of organization which means that only sufficiently organized terrorist organizations can be considered parties to armed conflict. The minimal requirement for such groups is a certain level of control by the leadership of the groups' members in order to fulfil main requirements of Common Article 3 of Geneva Conventions which outlines essential principles of IHL applicable during any armed conflict. The evaluation of the organization of a particular group is carried out on the basis of its organizational structure, the ability to carry out military actions and to ensure discipline in the group. In the case of terrorist groups the specifics of such groups and the secrecy of such groups imply that the criteria for the establishment of the organization of a particular group are often estimated according to the character and frequency of terrorist acts which indicate the military capacity and internal organization of a particular terrorist group. The sole fact that a particular terrorist organization continually infringes the provisions of IHL does not mean that it may not be considered a party to armed conflict. According to the jurisprudence of International Criminal Tribunal for Yugoslavia, it can be stated that if an armed group has the organizational capabilities to uphold the requirements of IHL, even the abundance of such infringements does not necessarily mean that a particular party does not have the required organizational level to be considered a party to an armed conflict. Therefore terrorist organizations which have the hierarchical structure and leadership and commit terrorist acts can be considered parties to armed conflicts even if their members consistently infringe the norms of IHL for which they can and should be tried.
6. There is no basis to conclude that according to the present state of international law and state practice the abovementioned criteria of armed conflict may be not applied in the situations of fight against terrorism and the non-intense sporadic acts of fight against terrorists may be considered armed conflict. The aim of IHL is to regulate the hostilities and therefore the

application of IHL norms (and often only of those norms that are convenient to a particular party) in a situation which does not amount to an armed conflict does not conform to the aims of IHL. In such a situation full application of human rights norms and the norms regulating the actions of law enforcement institutions should be safeguarded.

7. The non-international armed conflict comprising terrorist groups may turn into an international armed conflict if a foreign state becomes involved in the conflict without the consent of the state in which the conflict takes place. On the other side, the prevalent opinion on the foreign intervention with the consent of the local government is that such an armed conflict is still considered non-international armed conflict. The actions of a state which does not take direct part in an armed conflict but influences groups fighting the state in its territory in the course of a non-international armed conflict shall be evaluated against the norms of state responsibility and the test of effective control on the actions of particular group. If according to these norms the acts of the groups are attributed to the state in question then the armed conflict shall be considered international, if not – non-international.
8. It can be concluded that most situations of fight against terrorists are considered as non-international armed conflict during which the provisions of Article 3 common to the Geneva Conventions are applied. Such conflicts do not always reach the threshold of intensity indicated in AP II. Even though it is indicated in Common Article 3 that it is applied in the conflict taking part “in the territory of one of the High Contracting Parties”, this provision should not be considered as limiting the application of this Article only to those conflicts which take place in the territory of one state. The more reasonable explanation of the difference between Common Article 3 and Common Article 2 is that Common Article 3 is applicable not only to the states but also to non-governmental subjects, i.e. to armed groups (also to terrorist groups). Therefore the non-international armed conflict is non-international not due to

its territorial reach but due to the specifics of its parties, as at least one of its parties is not a state but an armed groups. Commonly the conflicts between terrorist groups and states or between several terrorist groups reaching the threshold of an armed conflict fall into this category of armed conflicts.

9. Terrorists may be considered combatants only if they take part in an international armed conflict and the forces within which they participate in the conflict correspond to the requirements of the party to an armed conflict. Combatant privilege means that a member of armed forces may carry out lawful (i.e. not prohibited by IHL) war acts against another party of the armed conflict and that he is not punished for such acts, but the privilege does not include the right to commit terrorist acts. Even though acts against civilian persons and objects are considered participation in hostilities, but the combatant privilege covers only lawful war acts, having regard to the prohibition to attack civilians and to take measures the purpose of which is to intimidate civilians.
10. The prisoner of war status can be conferred only on persons participating in the international armed conflict therefore the persons committing terrorist acts may be considered prisoners of war only if they are members of the party to an international armed conflict – members of the state armed forces or other related forces or members of a national liberation movements according to part 4 of Article 1 of AP I. They can be entitled prisoner of war status only if they distinguish themselves according to the provisions set out in Article 4 of III Geneva Convention and Article 44 of AP I. If the combatant commits a terrorist act and has not distinguished himself from the civilian population he loses entitlement to prisoner of war status.
11. IHL norms regulate the status of all persons taking direct part in hostilities, therefore a situation where a person is not entitled to any guarantees according to IHL is not possible. It should be indicated that the status of terrorists participating in hostilities is established according to the same rules as those



applicable to other persons participating in hostilities. During an international armed conflict a person, directly participating in hostilities (including a person committing terrorist acts) may be considered either a combatant entitled to war prisoner status according to the III Geneva Convention, or a civilian person, the status of which is regulated by IV Geneva Convention (if he complies with the requirements set therein) or Common Article 3 and Article 75 of AP I, providing for minimum guarantees for persons not entitled to a more favourable status according to other IHL norms. These rules are considered part of customary IHL. During a non-international armed conflict such person is considered either a civilian, or a member of a party to an armed conflict. The members of a non-governmental party – terrorist organization – are distinguished by the continuous combat function, i.e. if their participation in terrorist group amounts to frequent direct participation in hostilities on behalf of the terrorist group, or not. If it does, the person becomes a lawful target by the other party of the armed conflict also at times when he does not directly participate in hostilities, whereas civilians are a lawful target if and only as long as they directly participate in hostilities.

12. The state legal acts and statements concerning terrorist status during armed conflict often list a third category of persons participating in hostilities – unlawful combatants. Unlawful combatant is a person directly participating in hostilities without the legal right to do so; therefore it actually corresponds to the definition of a civilian directly participating in hostilities. International law does not prohibit direct participation in hostilities by civilians, therefore the category of unlawfulness is relevant only to national legal acts which may criminalize direct participation in hostilities. In the sense of international law these persons should be considered civilians, i.e. they are a legal target of attack only while they are participating in hostilities. Their direct participation in hostilities may be punished only if the responsibility for such acts is foreseen in national criminal legal acts.

13. Administrative detention during armed conflict may be applied to the persons who do not directly participate in hostilities but pose a serious threat to the security of a state, which is in an armed conflict with this terrorist group, or to its population or armed forces due to his activity or his participation in the activities of a particular terrorist group. The main principles indicated in international treaties applicable to administrative detention are different in the case of international and non-international armed conflict, but according to the aims of IHL and the requirement of humane treatment enshrined in Common Article 3 these main principles should be applied during international and non-international armed conflict to the persons interned: the person may be interned only if he poses a serious threat to the safety of the state; he has the right to know the reasons for his detention; the detained person has the right to the primary review of the decision of detention, to submit appeal on this decision and right to periodic review of such decision to detain, ensuring that these decisions are adopted by an independent and objective organ.
14. The practice of targeted killings, which is most often used in the fight against terrorists, could be considered a legal measure of war according IHL rules, if the rules regulating its execution and practical fulfilment corresponded to the main principles of IHL – that is the principles of distinction and proportionality. Therefore targeted killings may be legal only when the military forces carrying out such act have sufficient and well-based information about participation of the targeted person in hostilities on behalf of the opposite state and they ensure that other persons not taking part in the hostilities shall not be targeted and affected, that is that the principles of distinction and proportionality are upheld. In order to ensure that these principles are upheld during the practice of targeted killings, the states should establish the mechanisms for the review of all targeted killings cases.

## LIST OF PUBLICATIONS

- 1) VASILIAUSKIENĖ, V. Teroristų veiksmai kaip ginkluotas užpuolimas (*Terrorist Acts as Armed Attack*). *VU Mokslo darbai: Teisė*, 2008, t. 66 (2): 99–111.
- 2) VASILIAUSKIENĖ, V. V. Ginkluoto konflikto samprata ir „karas su terorizmu“. (*The Concept of Armed Conflict and „War against Terrorism“*), *Mokslo darbai: Teisė*, 2012, t. 82: 180-197.
- 3) VASILIAUSKIENĖ, V. Armed Conflict in the Fight against Terrorism. *Baltic Yearbook of International Law*, 2011, Vol. 11: 193-209.
- 4) VASILIAUSKIENĖ, V. Terorizmo apibrėžimas tarptautinėje teisėje (*The Definition of Terrorism in International Law*). *Mokslo straipsnių rinkinys Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, 2013, t. 10: 322-338.

## **DOCTORAL INTERNSHIP**

September 2008 – January 2009  
(France).

Universite Pierre Mendes France Grenoble

## PERSONAL DETAILS

**Name:** Violeta Vasiliauskienė  
**Date and Place of Birth:** 6 March, 1983; Telšiai, Lithuania

### Education:

2007 – 2014 Doctoral studies at Vilnius University, Lithuania.  
2008 – 2009 Research in International Humanitarian Law and Terrorism in Universite Pierre Mendes France in Grenoble.  
2001 – 2006 Law studies at Vilnius University, Lithuania (Master of Laws degree obtained in 2006).

### Work Experience:

2012 – 2013 Jurist at UAB „Legalit“, Kaunas, Lithuania  
2007 – 2009 Assistant Lecturer in Public International Law. Faculty of Law, Vilnius University, Lithuania.  
2006 – 2011 Jurist at UAB „In jure“, Vilnius, Lithuania.  
2005 – 2006 Jurist at association „Support centre of the families of missing persons“, Vilnius, Lithuania

## KOVA SU TERORIZMU TARPTAUTINĖS HUMANITARINĖS TEISĖS KONTEKSTE (REZIUMĖ)

Po 2001 m. rugsėjo 11 d. teroristinių išpuolių, kurių metu žuvo beveik 3000 žmonių,<sup>57</sup> JAV paskelbė karą terorizmui<sup>58</sup> ir ėmėsi karinių priemonių prieš teroristinę grupę Al Qaeda Afganistane. 2001 m. rugsėjo 12 d. NATO pirmą kartą savo istorijoje nusprendė, kad jei būtų nustatyta, kad šie išpuoliai buvo įvykdyti iš užsienio, būtų taikomas Šiaurės Atlanto sutarties 5 straipsnis.<sup>59</sup> Kova su terorizmu, iš pradžių vykusi valstybių bendradarbiavimo bei teisėsaugos veikslių lygmenyje, įsiskverbė į tarptautinės humanitarinės teisės reglamentuojamą sritį.

### Disertacijos aktualumas

Šio darbo aktualumą lemia kelios priežastys. Visų pirma, terorizmas yra nuolatinė grėsmė tarptautinei bendrijai. Antra, kova su terorizmu, anksčiau vykdyta taip vadinamomis „tradicinėmis“ priemonėmis, pastaruoju metu yra vykdoma ir naudojant karines priemones, o takoskyra tarp šioms priemonėms taikytinų tarptautinės teisės normų yra labai neaiški.

Teroristiniai išpuoliai jau nuo seno kelia grėsmę visame pasaulyje. Praktiškai kasdien kur nors įvykdomi teroristiniai išpuoliai. Dėl didėjančios globalizacijos ši grėsmė didėja, nes naudodamiesi šiuolaikinėmis komunikacijos priemonėmis, teroristai gali skleisti savo ideologiją, verbuoti naujus narius, planuoti ir koordinuoti teroristinius išpuolius netgi nesusitikdami akis į akį. Taigi šiais laikais teroristinių išpuolių grėsmė kyla visiems, nepaisant jokių valstybių sienų, tautybės ar religijos.

Terorizmo grėsmės rimtumą pabrėžia įvairūs tarptautinių organizacijų dokumentai. JT Saugumo Taryba savo rezoliucijoje Nr. 1963 (2010) pabrėžia, kad terorizmas, kokia

---

<sup>57</sup> 2001 m. rugsėjo 11 d. 19 pagrobėjų perėmė keturių civilinių orlaivių, skridusių iš rytinės JAV pakrantės aerouostų, kontrolę. Du lėktuvai buvo tyčia nukreipti į du pagrindinius Niujorko Pasaulio prekybos centro bokštus, trečiasis buvo nukreiptas į Pentagoną Virdžinijos valstijoje. Ketvirtasis taip ir nepasiekė savo tikslo ir nukrito Pensilvanijos valstijoje. The 9/11 terrorist attacks. [interaktyvus]. *BBC History*. [žiūrėta 2012 10 04]. <[http://www.bbc.co.uk/history/events/the\\_september\\_11th\\_terrorist\\_attacks](http://www.bbc.co.uk/history/events/the_september_11th_terrorist_attacks)>

<sup>58</sup> *Address to a Joint Session of Congress and the American People*. President George W. Bush. [interaktyvus]. 20 September 2001 [žiūrėta 2012 10 04]. <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html>>

<sup>59</sup> *Statement by the North Atlantic Council*. [interaktyvus]. Press Release (2001)124. NATO Press Releases. 2001 m. rugsėjo 12 d. [žiūrėta 2012 10 04]. <<http://www.nato.int/docu/pr/2001/p01-124e.htm>>

forma bepasireikštų, yra viena rimčiausių grėsmių tarptautinei taikai ir saugumui<sup>60</sup>. JT GA taip pat pabrėžia, kad terorizmas, kaip bepasireikštų ir kas jį beįvykdytų, laikytinas viena rimčiausių grėsmių tarptautinei taikai ir saugumui.<sup>61</sup> NATO darbotvarkėje terorizmui skiriamas didelis dėmesys. Tiek NATO 2010 m. strateginėje koncepcijoje<sup>62</sup>, tiek 2010 m. Lisabonos viršūnių susitikimo deklaracijoje<sup>63</sup> pabrėžiama, kad terorizmas kelia realią ir rimtą grėsmę Aljanso ir jos narių saugumui. ESBO taip pat pabrėžia, kad terorizmas laikytinas viena rimčiausių grėsmių ESBO valstybių narių saugumui, ir yra labai tikėtina, kad jis liks bendru saugumo iššūkiu ir ateityje.<sup>64</sup>

Pažymėtina, kad nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio teroristai pradėjo planuoti ypač didelio masto teroristinius išpuolius, kuriais, galima sakyti, kėsiniasi ne tik į pavienius asmenis, tačiau ir į pačios valstybės saugumą ir teritorijos neliečiamybę. Teroristiniais išpuoliais pažeidžiamos įvairios asmenų teisės, labiausiai paveikiamos teisė į gyvybę, laisvę ir asmens neliečiamybę<sup>65</sup>. Ypač tose valstybėse, kur teroristai surengia daug teroristinių išpuolių, visuomenėje susiformuojanti nesaugumo aplinka veikia visas valstybės gyvenimo sritis, įskaitant socialinę aplinką, ekonomiką, švietimo ir kitas sferas.

Valstybės, reaguodamos į terorizmo grėsmę ir siekdamos apsaugoti asmenų, esančių jų jurisdikcijoje, teises, turi teisę ir pareigą imtis efektyvių veiksmų prieš terorizmą, siekti užkirsti kelią teroristiniams išpuoliams ateityje ir persekioti tuos, kurie yra atsakingi už tokius veiksmus.<sup>66</sup> Tačiau taip pat reikia pabrėžti, kad veiksmai, kurių imamasi prieš teroristus, kelia daug iššūkių žmogaus teisių srityje. Tarptautinės organizacijos vieningai

---

<sup>60</sup> JT ST 2010 m. gruodžio 20 d. rezoliucija Nr. S/RES/1963 (2010) *Grėsmė tarptautinei taikai ir saugumui, kurią sukelia teroristiniai išpuoliai*.

<sup>61</sup> JT GA 2012 m. liepos 12 d. rezoliucija Nr. A/RES/66/282 *Jungtinių Tautų visuotinės strategijos prieš terorizmą apžvalga*.

<sup>62</sup> NATO. *Active Engagement, Modern Defence*. [interaktyvus] Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation adopted by Heads of State and Government in Lisbon. 19 November 2010. [žiūrėta 2012 10 04]. <[http://www.nato.int/cps/en/natolive/official\\_texts\\_68580.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm)>, 19 punkto 9 papunktis.

<sup>63</sup> NATO. *Lisbon Summit Declaration*, Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon [interaktyvus]. 20 November 2010 [žiūrėta 2012 10 05]. <[http://www.nato.int/cps/en/natolive/official\\_texts\\_68828.htm](http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm)>, 39 punktas.

<sup>64</sup> Organisation for Security and Co-operation in Europe, *Action against Terrorism Unit*, Factsheet. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012-09-05]. <<http://www.osce.org/atu/13578>>, p. 1.

<sup>65</sup> Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. *Human Rights, Terrorism and Counter-Terrorism*. Fact Sheet No. 32. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012 10 04]. <<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet32EN.pdf>>, p.7.

<sup>66</sup> Ten pat, p.8.

pabrėžia, kad kovodama su terorizmu, valstybė privalo laikytis savo tarptautinių įsipareigojimų.<sup>67</sup> Taigi kova su terorizmu kelia daug iššūkių valstybėms – iš vienos pusės jos turi pareigą apsaugoti savo gyventojus, kita vertus, turi gerbti kitų asmenų ir pačių teroristų pamatines teises.

Kai terorizmas įgavo tarptautinį matmenį, prasidėjus orlaivių užgrobimams ir kitiems tarptautiniams teroristiniams išpuoliams, tarptautinė bendruomenė taip pat ėmėsi priemonių kovoti su šiuo reiškiniu ir šiomis veikomis. Tarptautinėse organizacijose pradėtas bendradarbiavimas kovojant su terorizmu, priimamos rezoliucijos, pasmerkiančios terorizmą<sup>68</sup>. Priežastys, dėl kurių konkretūs asmenys atlieka teroristinius išpuolius, yra labai įvairialypės, taigi kovojant su terorizmu, imamasi įvairių priemonių, kuriomis siekiama užkirsti kelią teroristinių išpuolių vykdymui. Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja (toliau – JT GA) priėmė keturiolika tarptautinių sutarčių ir keturis šių sutarčių pakeitimus. Šios tarptautinės sutartys uždraudžia atskirų rūšių teroristinius išpuolius – nuo neteisėto lėktuvo pagrobimo iki teroristinių sprogdinimų. Šiose sutartyse įtvirtinamos taip vadinamos tradicinės kovos su terorizmu priemonės – teroristinių išpuolių kriminalizavimas baudžiamuosiuose valstybių įstatymuose, pagrindinės valstybių jurisdikcijos teisti teroristinius išpuolius atlikusius asmenis nustatymo, taip pat teisinės pagalbos teikimo ir ekstradicijos taisyklės.<sup>69</sup> Šias tradicines kovos su terorizmu priemones reguliuoja ne tik valstybių pasirašytos tarptautinės sutartys, bet numato ir tarptautinių organizacijų priimti aktai.

---

<sup>67</sup> JT žmogaus teisių komisaras pabrėžia, kad „valstybės pareigos apsaugoti asmenis, esančius jos jurisdikcijoje, dalimi laikytina nuostata, kad visi veiksmai, kurių valstybė imasi kovodama su terorizmu, turi patys atitikti valstybės tarptautinius įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę, ypač pagal tarptautines žmogaus teisių, pabėgėlių teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės normas.“ Ten pat. ESBO žinyne „Kovoti su terorizmu, saugoti žmogaus teises“ teigiama, jog „strategijos, skirtos kovai su terorizmu, atitinkančios žmogaus teisių reikalavimus, ne tik išvengia tam tikrų teisinių spąstų, bet ir gali ilgalaikėje perspektyvoje pasirodyti efektyvesnės, nes jas priimant laimima ideologinė kova prieš terorizmą [...]“. „Organisation for Security and Co-operation in Europe, *Countering Terrorism, Protecting Human Rights*. A Manual. Warsaw, 2007, p.15.

<sup>68</sup> Pirmoji JT GA rezoliucija šiuo klausimu buvo 1972 m. gruodžio 18 d. rezoliucija dėl priemonių, skirtų užkirsti kelią tarptautiniam terorizmui. Po šios rezoliucijos praktiškai kasmet, o pastaraisiais metais ir dažniau šis klausimas buvo svarstomas JT Generalinėje Asamblėjoje ir priimamos rezoliucijos dėl terorizmo. Detalų rezoliucijų sąrašą galima rasti <<http://www.un.org/terrorism/resolutions.shtml>>.

<sup>69</sup> Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. *Human Rights, Terrorism and Counter-Terrorism*. Fact Sheet No. 32. [interaktyvus]. [žiūrėta 2012 10 04]. <<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet32EN.pdf>>, p. 13-14.



Pažymėtina, kad pastaraisiais dešimtmečiais keičiantis teroristinių išpuolių mastui, šių tradicinių priemonių gali nebepakakti. Teroristiniai išpuoliai kai kuriais atvejais gali prilygti kariniams veiksams, taigi jų grėsmę tokiais atvejais galima atremti tik karinėmis priemonėmis. Vadinamų tradicinių kovos su teroristais ir terorizmu priemonių taikymo praktika yra aiškiai reglamentuota ir nekelia tiek daug klausimų, kiek kelia būtent karinės jėgos naudojimas kovojant su teroristais. Todėl didėjant karinių priemonių panaudojimo mastui, aktualu išanalizuoti šių priemonių naudojimo teisėtumo sąlygas, kad toks karinės jėgos naudojimas atitiktų tarptautinės teisės normas.

Kovojant su teroristais kyla daug klausimų dėl situacijos kvalifikavimo. Ginkluoti veiksmai prieš teroristus dažnai būna gana reti, pavieniai, teroristų atsakas į juos taip pat ne visada yra pakankamai intensyvus. Teroristų veikimo taktika, jų grupių slaptumas ir neaiški struktūra bei valstybių karinių veiksų prieš teroristus sporadiškumas kelia daug klausimų, kaip taikyti ginkluoto konflikto kriterijus teroristinių veiksų atveju. Taigi kyla klausimas, ar situacijas, kai prieš teroristus naudojama ginkluota jėga, galima laikyti ginkluotu konfliktu, ar visgi situacija laikytina nepasiekiančia ginkluoto konflikto masto ir taikytinos ne THT, o kitos aukščiau minėtos tarptautinės bei nacionalinės teisės normos, reglamentuojančios teisėsaugos veiksų atlikimą.

Konstatavus, kad vyksta ginkluotas konfliktas, dėl THT normų taikymo taip pat kyla nemažai klausimų. Pirmiausiai pažymėtina, kad nėra aiškus teroristų, dalyvaujančių ginkluotame konflikte, statusas. Teroristai paprastai veikia neišsiskirdami iš civilių gyventojų, taigi nesilaikydami vieno iš reikalavimų, nustatytų kombatantams, taip pat pasinaudodami civilio asmens prezumpcija – tai prezumpcija, taikytina, kai kyla abejonių dėl asmens, dalyvaujančio ar esančio karo veiksų zonoje, statuso. Teroristinius veiksmus ginkluoto konflikto kontekste atlieka ne tik asmenys, susiję su atitinkama ginkluoto konflikto šalimi, bet ir jai nepriklausantys asmenys. Netarptautinio ginkluoto konflikto metu asmenų statuso klausimai yra mažiau apibrėžti nei tarptautinio, taigi kyla dar daugiau klausimų dėl asmenų priskyrimo atitinkamai konflikto šaliai ir jų statuso pagal THT. Ši analizė yra svarbi tuo, kad nuo asmens konkretaus statuso priklauso jo teisių turinys pagal THT, ypač jei toks asmuo yra sulaikomas ar internuojamas.

Taip pat nėra visiškai aiškūs taikytinų THT normų apimtis ir turinys kovojant su teroristais. Kovojant su teroristais, neretai naudojama specifinė kovos priemonė – tiksliniai nužudymai, tiek naudojant nepilotuojamus lėktuvus, tiek atliekami kitomis priemonėmis. Jie kelia nemažai klausimų atitiktis THT normoms požiūriu. Kai kurios valstybės šiuos veiksmus vykdo ne tik karo veiksmų zonos, bet ir toli nuo jų, taigi kyla klausimas, ar jie laikytini susijusiais su ginkluotu konfliktu, ar visgi veiksmais, atliekamais taikos metu. Atliekant tikslinius išpuolius, ypač nepilotuojamais lėktuvais, neaiškios jų vykdymo taisyklės kelia abejonių dėl civilių ir kombatantų atskyrimo ir naudojamų priemonių proporcingumo principų laikymosi. Taip pat neaišku, kada, vykstant ginkluotam konfliktui su teroristais, jie gali būti sulaikomi ir koks yra sulaikytų teroristų statusas ir jiems taikytinos garantijos.

Taigi naudojant karines priemones kovoje su terorizmu kyla daug klausimų, į kuriuos nėra vienareikšmio atsakymo. Todėl disertacijoje atliekama analizė yra aktuali, siekiant nustatyti THT normų ir principų, taikytinų kovoje su terorizmu, turinį ir taikymo mastą.

Taip pat kyla klausimų dėl THT normų santykio su žmogaus teisių normomis kovojant su terorizmu. Pažymėtina, jog žmogaus teisių normos nenustoja galioti ginkluoto konflikto metu. Jos gali būti apribotos tik tiek, kiek leidžiama tarptautinėse sutartyse, kuriose žmogaus teisės yra įtvirtintos. Iš esmės šių dviejų asmenis saugančių režimų taikymo skirtumas yra tas, kad žmogaus teisių normos saugo asmenis visada, o THT taikoma tik ginkluoto konflikto metu. THT laikytina *lex specialis* žmogaus teisių normų atžvilgiu. Konkretus asmenų teisių turinys, jam suteikiamas pagal žmogaus teisių normas, tam tikrais atvejais gali būti aiškinamas pagal THT, kaip *lex specialis*, normas.<sup>70</sup> Taigi ir šiuo aspektu aktualu nustatyti, kada kovojant su teroristais taikomos tik žmogaus teisių normos, o kada taikytina ir THT, kaip *lex specialis*.

Jėgos naudojimo prieš teroristus teisėtumo klausimas analizuotinas pagal jėgos draudimo principą. Jėgos naudojimo teisės normos atsako į klausimą, **ar galima** naudoti karinę jėgą (tai yra *ius ad bellum* – „teisė į karą“), THT normos nustato **kaip** ir **prieš kuriuos** asmenis bei objektus galima šią jėgą naudoti (*ius in bello* – „teisė kare“). Šios dvi

---

<sup>70</sup> Ten pat, p. 12-13.

tarptautinės teisės sritys yra atskiros ir jų objektai yra skirtingi.<sup>71</sup> Taigi ginkluotų veiksmų teisėtumo klausimas yra *ius ad bellum* normų klausimas, o ne THT klausimas. Kadangi šio darbo analizės objektas yra THT normos, ginkluotų veiksmų teisėtumo klausimas šiame darbe nebus analizuojamas. Darbe analizuojami klausimai bus analizuojami pagal THT normas, tai yra, pagal teisę, taikomą tada, kai jau egzistuoja ginkluotas konfliktas, nesigilinant į jo priežastis ar tų veiksmų teisėtumą jėgos draudimo principo kontekste. Valstybės ginkluotųjų pajėgų atliekami veiksmai, kurie atitiktų terorizmo apibrėžimą, pažeidžiantys kitos valstybės suverenitetą, gali būti laikomi jėgos draudimo principo pažeidimu ir agresijos aktu, dėl kurio kyla tarptautinė atsakomybė. Tačiau pažymėtina, kad šiuos veiksmus apibrėžia kitos srities tarptautinės teisės normos, o ne THT, o būtent jėgos naudojimo teisės bei valstybių atsakomybės instituto normos, kurios disertacijoje plačiau nebus analizuojamos.

Terorizmas disertacijoje apibrėžiamas kaip nusikalstama veika, kuria kėsinama į asmens gyvybę ar sunkiai sužalojama jo sveikata, arba sukeliama didelė žala nuosavybei, jei tokio veiksmo tikslas yra įbauginti visuomenę ar priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti. Teroristinių išpuolių kategorija naudojama kaip sinonizmas terorizmo terminui, siekiant nurodyti konkretų terorizmo pasireiškimą, atvejį. Taigi kova su terorizmu darbe suprantama kaip kova su teroristinius išpuolius organizuojančiais ir atliekančiais asmenimis. Disertacijoje pagrindinis dėmesys skiriamas valstybės kovai su taip vadinamais „tradiciniais“ teroristais, nepriklausančiais valstybės ginkluotosioms pajėgoms, tačiau bus paliečiamas ir ginkluotųjų pajėgų atliekamų veiksmų vertinimo klausimas, analizuojant, ar jų atliekami veiksmai gali būti laikomi teroristiniais veiksmais.

### **Disertacijos objektas, tikslas, uždaviniai**

Šios disertacijos **objektas** – tarptautinės teisės normos, apibrėžiančios atskirų rūšių teroristinius išpuolius ir terorizmą ir THT normos, įtvirtinančios ginkluoto konflikto

---

<sup>71</sup> NABULSI, K. *Jus ad bellum / Jus in bello*. [interaktyvus]. Crimes of War Project. [žiūrėta 2012 10 04]. <<http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/jus-ad-bellum-jus-in-bello/>>.

kriterijus, asmenų, dalyvaujančių ginkluotame konflikte, statusą, bei kariavimo priemones ir metodus.

Disertacijos **tikslas** – nustatyti, kada ir koku mastu taikoma THT kovoje su terorizmu, tai yra, nustatyti, kokiais atvejais kova su terorizmu laikytina ginkluotu konfliktu, koks yra teroristų, dalyvaujančių ginkluotame konflikte, statusas pagal THT ir atsižvelgiant į THT normas įvertinti specifines kovos priemones, naudojamas kovojant su teroristais. Šiam tikslui pasiekti darbe keliami šie **uždaviniai**:

1. ištirti tarptautinės teisės aktus, susijusius su terorizmo ir teroristinių išpuolių draudimu, siekiant išryškinti pagrindinius terorizmo apibrėžimo elementus ir suformuluoti galimą terorizmo apibrėžimą;
2. įvertinti teroristinių išpuolių naudojimą kaip kariavimo priemonę THT normų kontekste;
3. nustatyti, ar ir kokiais kriterijais remiantis kova su terorizmu laikytina ginkluotu konfliktu; nustatyti, ar ji laikytina tarptautiniu ar netarptautiniu ginkluotu konfliktu; atskleisti ginkluoto konflikto kriterijų pritaikymą konkrečiose situacijose;
4. ištirti teroristų, dalyvaujančių ginkluotuose konfliktuose, statuso klausimus, nustatant jiems taikytinas THT normas ir THT suteikiamas garantijas;
5. įvertinti specifinę kovos su teroristais priemonę – tikslinius nužudymus (tame tarpe ir nepilotuojamų lėktuvų išpuolius) atitiktis THT normoms požiūriu.

### **Tyrimo metodai**

Metodas yra atitinkamų priemonių visuma, nurodanti, kaip ir koku būdu tiriamas atitinkamas mokslinis objektas.<sup>72</sup> Disertacijos objekto analizei buvo pasitelkti įvairūs bendrieji ir specifiniai teisiniai mokslinio tyrimo metodai: analizės, sisteminės analizės, analogijos, lyginamasis istorinis, lingvistinis, teleologinis ir kritinis.

### **Disertacijos naujumas**

---

<sup>72</sup> VAIŠVILA, A. *Teisės teorija : vadovėlis*. Antrasis leidimas. Vilnius: Justitia, 2004, p. 31.

Tiek autoriai, neigiantys THT taikymą kovos su terorizmu situacijoms, tiek teigiantys, kad THT taikytina kovojant su teroristais, išsamiai neanalizuoja ginkluoto konflikto organizuotumo ir intensyvumo kriterijų taikymo kovoje su terorizmu. Tiek G. Rona, tiek J. Pejic straipsniuose daugiau analizuojama, kokios rūšies konfliktu kova su terorizmu gali būti laikoma. Taigi šiame darbe pirmiausiai plačiau atskleidžiama, kada kovos su terorizmu situacija apskritai laikytina ginkluotu konfliktu, tai yra, plačiau nei minėtuose šaltiniuose analizuojant ginkluoto konflikto organizuotumo ir intensyvumo kriterijus. Ginkluoto konflikto egzistavimas nesiejamas nei su ginkluoto užpuolimo kategorija, kuri yra jėgos naudojimo teisės (arba jėgos draudimo teisės) kategorija, nei su žmogaus teisių normomis, tačiau su pačioje THT nustatytais intensyvumo ir organizuotumo reikalavimais. Nors Tarptautinės teisės komisijos Jėgos naudojimo komiteto pranešime *Dėl ginkluoto konflikto apibrėžimo tarptautinėje teisėje* išsamiai apibrėžiami ginkluoto konflikto kriterijai, tačiau jų pritaikymas konkrečiai kovoje su teroristais apsiriboja tik pavienių teroristinių aktų įvertinimu ginkluoto konflikto organizuotumo ir intensyvumo kriterijų kontekste. Taigi disertacijoje plačiau nei minėtame pranešime analizuojamas šių kriterijų pritaikymas kovos su terorizmu situacijoms, ir analizuojamos situacijos konkrečiose valstybėse, kovojančiose su terorizmu.

Kalbant apie asmenų, dalyvaujančių ginkluotuose konfliktuose, kurie laikytini kova su terorizmu, statusą, disertacijoje išsamiau nei J. Pejic darbuose<sup>73</sup> atskleidžiami pagrindiniai kriterijai, kuriais remiantis būtų galima tiksliau nustatyti, koks statusas taikytinas atitinkamam asmeniui, dalyvaujančiam tokiaame konflikte, taigi daugiausia dėmesio skiriama būtent asmenų patekimo į konkrečią THT nustatytą asmenų kategoriją analizei, o ne tiek suteikiamų garantijų turiniui. Disertacijoje tiesioginio civilių dalyvavimo kariniame konflikte studijos pagrindiniai principai pritaikomi būtent kovos su terorizmu situacijai.

Disertacijoje plačiau nei J. Žilinsko straipsnyje „Ginkluoto konflikto samprata tarptautinėje humanitarinėje teisėje ir jos taikymo problemos moderniuose ginkluotuose

---

<sup>73</sup> PEJIC, J. Terrorist Acts and Groups: a Role for International Humanitarian Law. *British Yearbook of International Law*. Vol. 75(1), 2004: 71—100. Oxford Journals, [www.oxfordjournals.com](http://www.oxfordjournals.com) [žiūrėta 2011 03 01].

konfliktuose<sup>74</sup> aptariami ginkluoto konflikto kriterijai ir daug išsamiau analizuojamas jų taikymas būtent kovos su teroristinėmis grupėmis atveju, kas užima nedidelę dalį J. Žilinsko straipsnio. Dėl tikslinių nužudymų disertacijoje plačiau nei Žilinsko straipsnyje apie tikslinius nužudymus<sup>75</sup> analizuojama šios praktikos atitikimas THT nustatytiems atskyrimo ir proporcingumo principams, tiriant konkrečių valstybių praktikos atitikimą THT normoms.

### **Disertacijos praktinė reikšmė**

Disertacijoje atliktas išsamus kovos su terorizmu aspektų tyrimas THT normų kontekste atskleidžia THT taikymo gaires kovojant su terorizmu. Šiame darbe atlikta išsami ginkluoto konflikto kriterijų bei asmenų, dalyvaujančių ginkluotame konflikte, statuso klausimų analizė yra vertinga pedagoginėje ir mokslinėje veikloje, dėstant tarptautinės viešosios teisės bei tarptautinės humanitarinės teisės kursus universitete. Darbe atskleisti principai gali būti pritaikomi ne tik kovos su terorizmu kontekste, bet ir vertinant kitas situacijas, kuriose taikytina THT. Taigi disertacijoje atlikta analizė naudinga ruošiant ne tik teisininkus, bet ir ginkluotųjų pajėgų narius.

Disertacijoje suformuluoti principai taip pat gali būti panaudoti formuluojant Lietuvos Respublikos užsienio ir nacionalinio saugumo politiką, tai yra, rengiant Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo strategiją ir nustatant užsienio politikos tikslus. Disertacijoje suformuluoti THT principai gali padėti valstybiniu lygiu rengiant nacionalinio saugumo strategiją ir sprendžiant kitus konkrečius klausimus, susijusius su jėgos panaudojimu prieš teroristines grupes. Disertacija gali būti naudinga formuluojant Lietuvos Respublikos poziciją tarptautinėse organizacijose kovos su terorizmu klausimais.

### **Ginamieji teiginiai**

1. Nors ir nėra priimta universalus terorizmo apibrėžimo, mokslinės analizės tikslais iš priimtų tarptautinių sutarčių ir tarptautinių organizacijų rezoliucijų galima išskirti pagrindinius terorizmo apibrėžimo elementus: tai didelės žalos kriterijus ir veikos

---

<sup>74</sup> ŽILINSKAS, J. Ginkluoto konflikto samprata tarptautinėje humanitarinėje teisėje ir jos taikymo problemos moderniuose ginkluotuose konfliktuose. *Jurisprudencija*, 2008, t. 2(104): 91—100.

<sup>75</sup> ŽILINSKAS, J., DECLERCK, W. Targeted Killing under International Humanitarian Law. *Jurisprudencija*, 2008, t. 5(107): 8—18.

tikslas įbauginti civilius gyventojus ar priversti valstybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti.

2. Iš THT normų ir TBTJ jurisprudencijos galima daryti prielaidą, kad ginkluoto konflikto metu draudžiamos teroro priemonės ir terorizmas. Už prievartos veiksmus, kuriuos ginkluoto konflikto šalies pajėgų nariai atliko prieš civilius, turėdami pirminį tikslą juos įbauginti, kyla asmeninė baudžiamoji atsakomybė.
3. Tik tokie veiksmai kovojant su teroristinėmis organizacijomis laikytini ginkluotu konfliktu, kurie pasiekia ginkluoto konflikto intensyvumo slenkstį. Kitu atveju THT normos netaikytinos, o pilna apimtimi taikytinos teisės saugos veiksmus reglamentuojančios normos ir žmogaus teisių normos.
4. Teroristinės grupės, kurios turi organizacinę struktūrą, yra pajėgios vykdyti karinius veiksmus, ir geba užtikrinti vidaus discipliną, gali būti laikomos netarptautinio ginkluoto konflikto šalimi (tiek pagal ŽK 3 straipsnį, tiek pagal II PP).
5. Visi asmenys, tiesiogiai dalyvaujantys ginkluotame konflikte, patenka į THT normų reglamentavimo sritį, THT normos nepalieka spragų asmenų statuso klausimu. Teroristas, dalyvaujantis karo veiksmuose ir sulaikytas priešiškos šalies, laikytinas arba karo belaisviu pagal III ŽK, arba civiliu, kuriam taikoma atitinkamai IV ŽK nuostatos arba paprotinė THT, jei jis IV ŽK kriterijų neatitinka. Netarptautinio ginkluoto konflikto atveju asmuo laikytinas arba civiliu, arba ginkluoto konflikto šalies pajėgų nariu, kuriuo laikomi asmenys, kurie atlieka nuolatinę kovos funkciją<sup>76</sup>. Netarptautinio ginkluoto konflikto metu tarptautinė teisė neuždraudžia atlikti karo veiksmus, bet ir nesuteikia privilegijų šiuos veiksmus atliekantiems asmenims. THT taip pat nedraudžia ir civilių tiesioginio dalyvavimo karo veiksmuose. Netarptautiniame ginkluotame konflikte dalyvaujantys asmenys gali būti teisiami pagal nacionalinės teisės nuostatas, reglamentuojančias atsakomybę už dalyvavimą karo veiksmuose ir už terorizmo nusikaltimą.

---

<sup>76</sup> Tai yra, ar asmuo nuolat organizuotos grupės labai tiesiogiai dalyvauja karo veiksmuose. Šis terminas pirmą kartą buvo apibrėžtas 2009 m. TRKK studijoje dėl tiesioginio dalyvavimo karo veiksmuose. Taigi pavieniai civilių karo veiksmai ar kitoks dalyvavimas teroristinės grupės veikloje, neprilygstantis tiesioginiam dalyvavimui karo veiksmuose, nelaikytinas nuolatinės kovos funkcijos atlikimu, ir toks asmuo nelaikomas ginkluoto konflikto šalies pajėgų nariu THT prasme.

6. Tikslinio nužudymo praktikos teisėtumą lemia tai, kaip šią praktiką naudojanti valstybė laikosi civilių ir kombatantų atskyrimo principo ir veiksnių proporcingumo siekiamam kariniam tikslui principo. Pati praktika savaime nelaikytina neatitinkančia THT normų, tačiau ją naudojančios valstybės dažnai nesilaiko šių THT nustatytų principų, atlikdamos tikslinius nužudymus.

### **Disertacijos struktūra**

Disertaciją sudaro įvadas, kuriame apibrėžiamas darbo tikslas, objektas ir uždaviniai, pateikiami ginamieji teiginiai, pagrindžiamas jos aktualumas, originalumas ir naujumas, aptariami pagrindiniai darbo šaltiniai. Siekiant iširti suformuluotus pagrindinius darbo uždavinius, disertacija susideda iš keturių dėstomųjų dalių, disertacijos išvadų ir naudotos literatūros sąrašo.

Pirmojoje darbo dalyje „*Terorizmo apibrėžimas*“ analizuojama terorizmo apibrėžimo problema. Analizuojant terorizmą apibrėžiančias universalias ir regionines sutartis bei rengiamos Bendrosios terorizmo konvencijos projektą, tiriama bendri terorizmo apibrėžimo požymiai, leidžiantys atskirti terorizmą nuo kitų nusikalstamų veikų. Šioje dalyje atskleidžiamas THT normose įtvirtintas terorizmo ir teroro priemonių naudojimo draudimo turinys bei analizuojama Tarptautinio tribunolo buvusiai Jugoslavijai jurisprudencija šiuo klausimu. Šioje dalyje apibrėžiamas ir pagrindinis darbo analizės subjektas – tai yra, nurodomi pagrindiniai kriterijai, kuriuos atitinkanti grupė laikytina teroristine organizacija.

Antrojoje darbo dalyje „*Terorizmas ir ginkluotas konfliktas*“ analizuojama, ar kovos su teroristinėmis grupėmis situacija gali prilygti ginkluotam konfliktui. Šiam tikslui apibrėžiama ginkluoto konflikto samprata, atibojant jį nuo sąvokų „karas“, „ginkluotas užpuolimas“, bei pateikiant tarptautinių teismų suformuluotą ir visuotinai naudojamą ginkluoto konflikto apibrėžimą. Išryškunami pagrindiniai ginkluoto konflikto kriterijai – karo veiksnių intensyvumo ir konflikte dalyvaujančių grupių organizuotumo kriterijai, analizuojama, ar kovos su terorizmu situacija atitinka šiuos kriterijus ir gali būti laikoma ginkluoto konfliktu. Analizuojant veiksnių intensyvumą kaip ginkluoto konflikto požymį



tiriama, ar kovos veiksmų su teroristais visuma gali prilygti ginkluotam konfliktui, taip pat tiriama, ar teroristiniai veiksmai gali būti laikomi ginkluoto konflikto dalimi. Atskleidžiant organizuotumo kriterijaus turinį, tiriama, ar teroristinės organizacijos gali būti laikomos ginkluoto konflikto šalimi. Toliau analizuojama, kokia ginkluoto konflikto rūšiai galėtų būti priskirta kova su teroristine organizacija. Galiausiai analizuojamos atskiros situacijos konkrečiose valstybėse pagal ištirtus kriterijus (įvertinamas „karas su terorizmu“, aptariama situacija Afganistane, Irake, Pakistane, Somalyje bei Izraelyje ir okupuotose Palestinos teritorijose).

Trečiojoje darbo dalyje „*Asmenų, dalyvaujančių karo veiksmuose, statusas*“ išsamiai analizuojamas asmenų, kurie dalyvauja tarptautiniuose ir netarptautiniuose ginkluotuose konfliktuose, kuriuose kovojama su teroristais, THT normų nustatytas statusas. Čia apibrėžiamas ginkluoto konflikto ir karo veiksmų sąvokų santykis, nurodant, kad ginkluoto konflikto sąvoka yra platesnė, apimanti ne tik karo veiksmus. Dalyje tiriama, kokiais atvejais teroristai atitiktų kombatantams bei karo belaisviams keliamus reikalavimus, taip pat analizuojama būtent teroristams taikoma neteisėto kombatanto kategorija ir jos pagrįstumas pagal THT. Pažymima, kad tiesioginio dalyvavimo karo veiksmuose nuostatos turinys nepriklauso nuo to, ar asmuo yra civilis, ar kombatantas, jo veiksmų turinys tiesioginio dalyvavimo atveju yra tas pats, skiriasi tik jo kaip asmens statusas. Aptariami civilių, tiesiogiai dalyvaujančių karo veiksmuose, atskyrimo nuo kombatantų ir civilių, nedalyvaujančių karo veiksmuose, kriterijai, ir jų pritaikymas teroristinių organizacijų nariams. Analizuojamas administracinis asmenų sulaikymas<sup>77</sup> ginkluoto konflikto ir taikos metu.

Ketvirtojoje darbo dalyje „*Tikslinis nužudymas THT kontekste*“ analizuojama kovoje su teroristais plačiai naudojama praktika – tikslinis nužudymas. Ši praktika pasirinkta dėl to, kad ji yra būdinga labiausiai būtent kovoje su teroristinėmis organizacijomis ir teroristais, tuo tarpu kitos kovos su teroristais priemonės plačiau taikomos ir kituose ginkluotuose konfliktuose. Šioje disertacijos dalyje analizuojamas tikslinio nužudymo apibrėžimo

---

<sup>77</sup> Tai asmens laisvės atėmimas, kurį inicijavo ir įsakė atlikti vykdomosios valdžios pareigūnai, o ne teisminė valdžia, nepateikiant sulaikytajam kaltinimo baudžiamojo proceso prasme, kai asmenys sulaikomi dėl imperatyvių valstybės saugumo priežasčių. Šitoks sulaikymas gali būti vykdomas tiek ginkluoto konflikto metu, tiek taikos metu, tačiau tai neatitinka administracinio sulaikymo nacionalinės teisės prasme.

klausimas, tikslinio nužudymo praktikos atitikties esminiam THT principui – atskyrimo principui – aspektai, taip pat tiriama, ar ši praktika atitinka proporcingumo principą. Išsamiai analizuojama JAV vykdomi tiksliniai nužudymai atitikties minėtiems principams aspektu.

## **Išvados**

1. Tarptautinėje teisėje apibrėžiant terorizmą vyrauja sektorinis reglamentavimas, apibrėžiant ir uždraudžiant atskiras teroristinių išpuolių rūšis. Nors nėra priimta universalus terorizmo apibrėžimo, įvairių tarptautinių sutarčių ir rezoliucijų analizė leidžia teigti, kad terorizmas kaip nusikalstama veika apibrėžiamas kaip neteisėti ir tyčiniai asmens veiksmai, kuriuo sukeliama asmens mirtis ar sunkus kūno sužalojimas, arba didelė žala viešajai ar privačiai nuosavybei, jei tokio veiksmo tikslas yra įbauginti visuomenę arba priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti kokį nors veiksmą ar nuo jo susilaikyti. Pagrindiniais terorizmo kriterijais laikytinas didelės žalos kriterijus ir tikslas įbauginti visuomenę arba priversti valstybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti.
2. THT normose yra įtvirtintas terorizmo draudimas. Terorizmas, remiantis I PP 51 straipsnio 2 dalimi ir II PP 13 straipsnio 2 dalimi, čia suprantamas kaip prievartos aktai ar grasinimai, ginkluoto konflikto metu atlikti prieš tam tikrus asmenis (civilius arba asmenis, ne(be)dalyvaujančius karo veiksmuose), kurių pirminis tikslas yra sukelti šių asmenų baimę. Sunkūs tokios pareigos pažeidimai laikytini karo nusikaltimu, ir yra asmens baudžiamosios atsakomybės pagrindas. Tikslas įbauginti karo veiksmuose nedalyvaujančius asmenis yra pagrindinis šios veikos elementas ir skiria draudžiamus terorizmo veiksmus nuo draudžiamų civilių puolimo veiksmų. Iš valstybių praktikos bei TBTJ jurisprudencijos galima daryti išvadą, kad ši nuostata egzistuoja paprotinėje THT.

3. Iš valstybių praktikos ir tarptautinių teismų jurisprudencijos galima daryti išvadą, jog siekiant nustatyti, ar egzistuoja ginkluotas konfliktas, situacija turi atitikti veikslių intensyvumo ir ginkluoto konflikto dalyvių organizuotumo kriterijus, kurie taikytini ir kovos su terorizmu atveju, siekiant nustatyti, ar konkreti kovos su terorizmu situacija prilygsta ginkluotam konfliktui.
4. Kovoje su terorizmu ginkluoto konflikto intensyvumo kriterijaus prasme vertinama, ar abiejų konflikto šalių veiksmai peržengia intensyvumo slenkstį. Šį kriterijų vertinant, atsižvelgiama į teroristinių veikslių pobūdį, prigimtį, dažnumą, kovotojų skaičių, naudotų ginklų skaičių ir rūšis, konflikto trukmę ir teritorinį paplitimą, valstybės atsako į šiuos teroristinius veiksmus pobūdį ir panašius kriterijus, tačiau sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju, nepreziumuojant, kad egzistuoja ginkluoto konflikto situacija. Atsižvelgiama ne tik į įprastus karo veiksmus, vertinami ir ginkluoto konflikto šalių atlikti teroristiniai išpuoliai, jie irgi laikomi karinių veikslių dalimi. Kai teroristinės organizacijos įgyja galimybę organizuoti teroristinius išpuolius, kurie prilygsta ginkluotos jėgos naudojimui ir kai valstybė atsako į šiuos išpuolius, naudodama karines pajėgas ir vykdydama karines operacijas, galima daryti išvadą, kad egzistuoja ginkluotas konfliktas.
5. Ginkluoto konflikto antrasis elementas yra organizuotumo kriterijus, kuris reiškia, kad tik pakankamai organizuotos teroristinės organizacijos gali būti laikomos ginkluoto konflikto šalimi. Minimalus reikalavimas yra tas, kad vadovybė turi vykdyti tam tikrą savo narių kontrolę, kad būtų galima įvykdyti pagrindinius ŽK bendrojo 3 straipsnio, nustatančio esminius THT principus, taikytinus bet kurio ginkluoto konflikto metu, reikalavimus. Vertinant atitinkamos grupės organizuotumą, atsižvelgiama į jos organizacinę struktūrą, pajėgumą vykdyti karinius veiksmus, taip pat į gebėjimą užtikrinti discipliną. Teroristinių organizacijų atveju dėl tokių grupių veiklos specifikos ir konkrečios informacijos apie grupės trūkumo apie organizuotumo kriterijų dažniau sprendžiama žvelgiant į išpuolių pobūdį ir dažnumą, tuo sprendžiant

apie konkrečios organizacijos karinius pajėgumus ir vidinę organizaciją. Vienas faktas, kad atitinkama teroristinė organizacija nuolat pažeidinėja THT, nereiškia, kad ji nelaikoma netarptautinio ginkluoto konflikto šalimi. Remiantis TBTJ jurisprudencija, galima daryti išvadą, kad jei ginkluota grupė turi organizacines galimybes laikytis THT reikalavimų, net tokių pažeidimų gausa nebūtinai reiškia, kad konkreti šalis neturi organizacijos laipsnio, kurio reikia, kad ji būtų pripažinta ginkluoto konflikto šalimi. Taigi teroristinės organizacijos, kurios turi hierarchinę struktūrą ir vadovybę ir rengia išpuolius, gali būti laikomos ginkluoto konflikto šalimi, nors jos nariai ir sistemingai pažeidinėja THT normas.

6. Nėra pagrindo teigti, kad (bent jau pagal dabar galiojančią tarptautinę teisę ir valstybių praktiką) kovos su teroristinėmis organizacijomis atveju ginkluoto konflikto kriterijai (intensyvumas ir organizuotumas) galėtų būti netaikomi ir ginkluotu konfliktu galėtų būti laikomi neintensyvūs, pavieniai kovos su teroristais veiksmai, kurie neprilygsta ginkluotam konfliktui. THT paskirtis yra reguliuoti karo veiksmų vykdymą, taigi THT normų (ir dažnai tik tų, kurios yra palankios norimiems tikslams pasiekti) taikymas situacijoje, kuri šiam konfliktui neprilygsta, neatitinka THT paskirties. Tokiu atveju turi būti užtikrinamas pilnas žmogaus teisių normų ir jų varžymą teisėsaugos veiksmais reglamentuojančių taisyklių taikymas.
7. Netarptautinio ginkluoto konflikto, kuriame dalyvauja teroristinės grupės, tapimą tarptautiniu gali lemti užsienio valstybės įsitraukimas į konfliktą be tos valstybės vyriausybės sutikimo. Vyraujanti nuomonė dėl užsienio intervencijos su vietos valstybės valdžios sutikimu yra ta, kad toks konfliktas lieka netarptautiniu. Valstybės, kuri pati nedalyvauja ginkluotame konflikte, bet daro įtaką grupėms, kovojančioms kitoje valstybėje netarptautiniame konflikte, veiksmų vertinimas priklausys nuo to, ar atitinkamų grupių veiksmai pagal valstybių atsakomybės instituto normas ir efektyvios veiksmų

kontrolės testą bus priskiriami šiai valstybei (ir tokiu atveju konfliktas bus laikomas tarptautiniu), ar ne (tada konfliktas laikytinas netarptautiniu).

8. Analizuojant, kokiai ginkluoto konflikto rūšiai priklauso kova su terorizmu, galima daryti išvadą, kad ji dažniausiai laikytina netarptautiniu ginkluotu konfliktu, kurio metu taikytinos nuostatos ir garantijos yra įtvirtintos bendrajame ŽK 3 straipsnyje, tačiau tokie konfliktai ne visada pasiekia II PP nurodyto konflikto intensyvumo laipsnį. Nors bendrojo ŽK 3 straipsnio tekste yra nurodoma, kad jis taikomas konflikto, vykstančio „vienos iš aukštųjų susitariančiųjų šalių teritorijoje“, ši nuostata nelaikytina apribojančia šio straipsnio taikymą tik tiems konfliktams, kurie vyksta vienos valstybės teritorijoje. Labiau pagrįstas yra aiškinimas, kad bendrasis ŽK 3 straipsnis skiriasi nuo bendro ŽK 2 straipsnio tuo, kad pirmasis taikomas ne tik valstybėms, bet ir nevalstybiniam subjektams – tai yra, ginkluotoms grupėms. Taigi netarptautinis ginkluotas konfliktas yra netarptautinis ne savo teritorija, o dėl savo šalių specifikos – tai yra, jame bent viena iš šalių nėra valstybė, o ginkluota grupė. Paprastai teroristinių organizacijų konfliktai su valstybėmis ar tarpusavyje, pasiekiantys ginkluoto konflikto slenkstį, patenka į šią konfliktų kategoriją.
9. Teroristai gali būti laikomi kombatantais tik tada, kai jie dalyvauja tarptautiniame ginkluotame konflikte, o pajėgos, kurių sudėtyje jie dalyvauja ginkluotame konflikte, atitinka ginkluoto konflikto šaliai keliamus reikalavimus. Kombatantams taikoma privilegija reiškia, kad ginkluotųjų pajėgų narys gali atlikti teisėtus karinius (tai yra, THT nedraudžiamus) veiksmus prieš kitą ginkluoto konflikto šalį ir nebūti už tai baudžiamas, tačiau ši privilegija neapima teisės atlikti teroristinius veiksmus. Nors veiksmai prieš civilius gyventojus ir objektus laikomi dalyvavimu karo veiksmuose, tačiau į kombatanto privilegiją įeina teisė atlikti tik teisėtus karinius veiksmus – tai yra, tik tuos veiksmus, kurių nedraudžia THT normos, atsižvelgiant

pirmiausiai į draudimą pulti civilius gyventojus ir taip pat į draudimą imtis tokių veiksmų, kurių tikslas yra įbauginti civilius gyventojus.

10. Karo belaisvio statusas gali būti suteikiamas tik tarptautiniame ginkluotame konflikte dalyvaujantiems asmenims, taigi teroristinius veiksmus atliekantys asmenys gali būti laikomi karo belaisviais, tik jei jie yra tarptautinio ginkluoto konflikto šalies pajėgų nariai – valstybės ginkluotųjų pajėgų ar kitų susijusių pajėgų nariai arba išsivadavimo judėjimo pagal I PP 1 straipsnio 4 dalį pajėgų nariai. Karo belaisvio statusą jie įgyja tik jei laikosi išsiskyrimo iš civilių gyventojų nuostatų, išvardintų III ŽK 4 straipsnyje ir I PP 44 straipsnyje. Jei kombatantas teroristinį išpuolį atlieka neišsiskirdamas iš civilių gyventojų, jis šios apsaugos netenka ir gali būti teisiamas už dalyvavimą karo veiksmuose.

11. THT normos reglamentuoja visų asmenų, tiesiogiai dalyvaujančių karo veiksmuose, statusą; negali būti situacijos, kai asmeniui netaikomos jokios THT nustatytos garantijos. Pabrėžtina, kad teroristų, dalyvaujančių karo veiksmuose, statusas nustatomas pagal tas pačias taisykles, kaip ir kitų asmenų, dalyvaujančių karo veiksmuose. Tarptautinio ginkluoto konflikto metu karo veiksmuose tiesiogiai dalyvaujantis asmuo, tame tarpe ir teroristinius veiksmus atliekantis asmuo, gali būti laikomas arba kombatantu, kuriam taikomos III ŽK nuostatos, reglamentuojančios karo belaisvių statusą, arba civiliu asmeniu, kuriam taikoma atitinkamai arba IV ŽK, jei jis atitinka jos reikalavimus, arba bendrasis ŽK 3 straipsnis ir I PP 75 straipsnis, nustatantis minimalias pagrindines garantijas, suteikiamas asmenims, kurie neturi palankesnio statuso pagal THT normas. Šios taisyklės laikytinos paprotinės THT dalimi.

Netarptautinio ginkluoto konflikto atveju toks asmuo laikytinas arba civiliu asmeniu, arba ginkluoto konflikto šalies pajėgų nariu. Nevalstybinės ginkluoto konflikto šalies – teroristinės organizacijos – nariais laikomi tie asmenys, kurie atlieka nuolatinę kovos funkciją. Jeigu asmens dalyvavimas teroristinėje grupėje prilygsta dažnam tiesioginiam dalyvavimui karo veiksmuose grupės

labai, jis laikomas ginkluoto konflikto šalies – teroristinės grupės nariu. Tokiu atveju jis tampa teisėtu kitos ginkluoto konflikto šalies pajėgų taikiniu ir tuo metu, kai tiesiogiai karo veiksmuose nedalyvauja, kai tuo tarpu civiliai asmenys teisėtu taikiniu yra tik tuo metu, kai tiesiogiai dalyvauja karo veiksmuose.

12. Valstybių teisės aktuose ir pareiškimuose, nustatant teroristų statusą ginkluoto konflikto metu, be kombatanto ir civilio asmens statuso, dažnai įvedama trečia kategorija – neteisėti kombatantai. Neteisėto kombatanto sąvoka apibūdina asmenį, dalyvaujantį karo veiksmuose be teisės tą daryti, taigi tai praktiškai atitinka civilio, tiesiogiai dalyvaujančio karo veiksmuose, apibrėžimą. Civilių asmenų tiesioginio dalyvavimo karo veiksmuose tarptautinė teisė nedraudžia, taigi neteisėtumo kategorija aktuali tik nacionalinėje teisėje, kurios baudžiamosios teisės nuostatose toks dalyvavimas karo veiksmuose gali būti kriminalizuojamas. Tarptautinės teisės prasme šiuos asmenis reiktų laikyti civiliais, tai yra, jie yra teisėti puolimo objektai tik tuo metu, kol jie dalyvauja karo veiksmuose. Valstybės gali kriminalizuoti tokį dalyvavimą karo veiksmuose savo baudžiamuosiuose įstatymuose, o už terorizmą baudžiamąją atsakomybę numatyti jas įpareigoja tarptautinės sutartys.

13. Administracinis sulaikymas ginkluoto konflikto metu gali būti taikomas asmenims, kurie tiesiogiai nedalyvauja karo veiksmuose, bet dėl savo veiklos ar priklausymo atitinkamai teroristinei organizacijai kelia grėsmę atitinkamos valstybės, esančios ginkluotame konflikte su šia teroristine grupe, ir jos piliečių ar karių saugumui. Pagrindiniai principai, numatyti tarptautinėse sutartyse, taikytini administraciniam sulaikymui, skiriasi tarptautinio ir netarptautinio ginkluoto konflikto metu, tačiau atsižvelgiant į THT tikslus ir humaniško elgesio reikalavimą, įtvirtintą ŽK bendrajame 3 straipsnyje, tiek tarptautinio, tiek netarptautinio ginkluoto konflikto metu sulaikant asmenis (tiek civilius, tiek asmenis, laikomus netarptautinio ginkluoto konflikto dalyviais) turėtų būti laikomasi šių principų: asmuo gali būti sulaikomas tik jei

jis kelia rimtą grėsmę valstybės saugumui; jis turi teisę žinoti savo sulaikymo priežastis; sulaikytasis asmuo turi teisę į pirminę sulaikymo pagrįstumo peržiūrą, į apeliaciją dėl tokio pirminio sprendimo ir teisę į periodinę sulaikymo peržiūrą, užtikrinant visų šių veiksmų metu, kad sprendimą priimtų nepriklausomas ir nešališkas subjektas.

14. Tikslinio nužudymo praktika, kuri dažniausiai naudojama būtent kovoje su teroristais, gali būti laikoma teisėta kovos priemone pagal THT, jeigu jos atlikimą reglamentuojančios taisyklės ir praktinis atlikimas atitinka kombatantų ir civilių atskyrimo bei proporcingumo principus. Vadinas, tikslinių nužudymų praktika teisėta gali būti tik tada, kai juos atliekančios karinės pajėgos turi pakankamos ir pagrįstos informacijos apie asmens, į kurį taikomasi, dalyvavimą karo veiksmuose priešingos šalies labui, ir įsitikina, kad nebus taikomasi į asmenis, nedalyvaujančius ginkluotame konflikte ir su juo nesusijusius, tai yra, kad bus užtikrinamas atskyrimo ir proporcingumo principų laikymasis. Atsižvelgiant į šios praktikos vykdymo ypatumus ir siekdamas užtikrinti, kad tikslinio nužudymo praktikos metu būtų laikomasi minėtų principų, valstybės privalo nustatyti visų tikslinio nužudymo atvejų objektyvios peržiūros mechanizmą.